

Erfrechtelijke geschillen
Mr. dr. G.T.J. Hoff
Lexicon van het erfrecht

Bij onderstaande begripsomschrijvingen zijn cursief en onderstreept (met hyperlink) de begrippen aangeduid die elders in het lexicon verder verduidelijkt worden. Bij de omschrijving van de begrippen wordt geregeld verwezen naar de wettekst van onder meer Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Zie daarvoor www.overheid.nl. De wettekst van Boek 4 BW is over het algemeen goed te lezen.

[A](#) - [B](#) - [C](#) - [D](#) - [E](#) - [F](#) - [G](#) - [H](#) - [I](#) - [J](#) - [K](#) - [L](#) - [M](#) - [N](#) - [O](#) - [P](#) - [Q](#) - [R](#) - [S](#) - [T](#) - [U](#) - [V](#) - [W](#) - [X](#) - [Y](#) - [Z](#)

Aanknopingsovermacht Landen kunnen verschillende conflict- of verwijzingsregels hanteren voor de vererving van een nalatenschap. Dat kan ertoe leiden dat in het buitenland gelegen goederen op een andere wijze vererven dan het recht van het land dat op de nalatenschap van de erflater van toepassing is, bepaalt. Het Nederlandse internationale erfrecht dient zich er noodgedwongen bij neer te leggen dat het andere land zijn eigen internationaal privaatrecht (IPR) kan doorzetten (aanknopingsovermacht of *Näherberechtigung*). Met de komst van de [Europese Erfrechtverordening](#) in augustus 2015 met uniforme conflictregels voor de vererving van nalatenschappen is dit probleem minder groot. Het speelt alleen nog maar in de relatie tot derde landen. Het Nederlandse internationale erfrecht voorziet wel in een compensatiemogelijkheid voor de benadeelden ([retorsie](#) genaamd). Onder retorsie wordt verrekening bij de afwikkeling van een nalatenschap verstaan, waarbij het nadeel wordt gecompenseerd dat door gerechtigden in een nalatenschap als gevolg van aanknopingsovermacht wordt geleden.

Aansprakelijkheid Gewoonlijk wordt deze term gehanteerd in geval van schadeplichtigheid wegens onrechtmatig handelen. Hij die een onrechtmatige daad pleegt jegens een ander, is aansprakelijk voor de daardoor veroorzaakte schade (vgl. art. 6:162 BW). Aansprakelijkheid kan ook bestaan voor schulden die de schuldenaar is aangegaan (bijvoorbeeld een geldlening of een koopovereenkomst) of voor schulden die op hem - bijvoorbeeld krachtens erfopvolging - zijn overgegaan. Zo zijn de erfgenamen op grond van de [saisineregels](#) aansprakelijk voor de schulden van de erflater (art. 4:182 BW). Betreft het een deelbare prestatie (een geldschuld van € 10.000), dan is iedere erfgenaam verbonden voor een deel gelijk aan zijn erfdeel. Is de prestatie ondeelbaar (de levering van een woning), dan is iedere erfgenaam hoofdelijk verbonden (art. 4:182 lid 2 BW).

Aanvaarden van de nalatenschap De [nalatenschap](#) van de erflater zal door de erfgenamen aanvaard of verworpen (zie [verwerping van de nalatenschap](#)) moeten worden (art. 4:190 lid 1 BW). De aanvaarding van de nalatenschap kan (i) zuiver of (ii) onder voorrecht van boedelbeschrijving (ook wel [beneficiaire aanvaarding](#) genoemd) geschieden. De keuze wordt gemaakt door een daartoe strekkende verklaring af te leggen ter griffie van de rechtbank van het [sterfhuis](#) (art. 4:191 lid 1 BW). Deze verklaring wordt vervolgens ingeschreven in het [boedelregister](#) (vgl. art. 4:186 BW). Is de nalatenschap eenmaal aanvaard (of verworpen), dan is die gedane keuze onherroepelijk (art. 4:190 lid 4 BW).

Op verzoek van een belanghebbende kan de kantonrechter de erfgenaam een termijn stellen om deze keuze voor (beneficiaire) aanvaarding of verwerping van de nalatenschap

uit te brengen (art. 4:192 lid 2 BW). Laat de erfgenaam deze termijn verlopen zonder inmiddels een keuze te hebben gedaan, dan wordt hij geacht de nalatenschap zuiver te aanvaarden (art. 4:192 lid 3 BW).

Aanvaarding kan ook in bepaalde gedragingen van de erfgenaam besloten liggen, en wel "doordat hij overeenkomsten aangaat strekkende tot vervreemding of bezwaring van goederen van de nalatenschap of deze op andere wijze aan het verhaal van schuldeisers onttrekt" (art. 4:192 lid 1 BW). Zuivere aanvaarding van de nalatenschap leidt tot onbeperkte aansprakelijkheid van de erfgenaam voor de schulden van de nalatenschap (art. 4:184 lid 2 onder a BW). Voor de schulden van de nalatenschap kan derhalve ook verhaal worden genomen op het eigen vermogen van de erfgenaam. Wenst men dit niet, dan dient de nalatenschap aanvaard te worden onder voorrecht van boedelbeschrijving (art. 4:190 lid 1 BW). In dat geval is de aansprakelijkheid van de erfgenaam beperkt tot de erfrechtelijke verkrijging uit de nalatenschap en kan voor de schulden van de nalatenschap geen verhaal worden genomen op het eigen vermogen van de erfgenaam.

Aanverwanten/aanverwantschap Een persoon wordt aanverwant door [huwelijk](#) of door [geregistreerd partnerschap](#) (art. 1:3 BW). Door het huwelijk (of door geregistreerd partnerschap) ontstaat tussen de ene echtgenoot (dan wel de ene geregistreerd partner) en een bloedverwant van de andere echtgenoot (dan wel de andere geregistreerd partner) aanverwantschap in dezelfde graad als er bloedverwantschap bestaat tussen de andere echtgenoot (dan wel de andere geregistreerd partner) en diens bloedverwant. Zo zijn de broer en de zusters van mijn echtgenote én hun echtgenoten of geregistreerde partners (mijn schoonzus en mijn zwagers) mijn aanverwanten in de tweede graad in de zijlijn. Mijn schoonmoeder is mijn aanverwant in de eerste graad in de rechte lijn. Door het eindigen van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap wordt de aanverwantschap niet opgeheven (art. 1:3 lid 3 BW). Volgens het [versterkerfrecht](#) worden aanverwanten niet tot de nalatenschap geroepen. Zij komen niet voor in een van de groepen van art. 4:10 lid 1 BW.

Aanwas De figuur van 'aanwas' betreft in het testamentaire erfrecht de automatische aangroei van het aandeel van een erfgenaam in de nalatenschap als gevolg van het feit dat een of meer andere erfgenamen daarvoor niet in aanmerking komen (bijv. wegens vooroverlijden, verwerping of onwaardigheid). Zo bepaalt art. 4:48 BW dat wanneer in eenzelfde uiterste wil twee of meer personen tot hetzelfde, al of niet voor bepaalde breukdelen, zijn geroepen en de beschikking ten opzichte van een geroepene geen gevolg heeft, ten behoeve van de overigen aanwas plaatsvindt naar evenredigheid van de hun toekomende delen. Aanwas geldt als algemeen beginsel, tenzij uit de uiterste wil anders af te leiden is. Zo kan in het testament een regeling van [plaatsvervulling](#) (ofwel een subsidiaire erfstelling) zijn opgenomen. In dat geval komen we aan aanwas niet toe.

Adoptie [Familierechtelijke betrekkingen](#) met adoptiefouders kunnen ontstaan door adoptie. De wettelijke regeling van adoptie is te vinden in titel 12 van boek 1 BW. Adoptie dient "in het kennelijk belang van het kind" te zijn (art. 1:227 lid 3 BW). De familierechtelijke betrekkingen met de oorspronkelijke ouders worden verbroken. Adoptie vindt plaats door een uitspraak van de rechter. Adoptie wordt alleen toegewezen als op het tijdstip van het verzoek vaststaat en voor de toekomst redelijkerwijs te voorzien is dat het kind niets meer van zijn ouder(s) in hoedanigheid van ouder te verwachten heeft (art. 1:227 lid 3 BW).

Afgescheiden vermogen Het wettelijke systeem creëert soms een exclusieve verhaalspositie voor bepaalde schuldeisers op bepaalde goederen, terwijl die mogelijkheid aan andere schuldeisers wordt onthouden. Aldus ontstaat ten behoeve van bepaalde schuldeisers een afgescheiden vermogen waarop voor hun vordering exclusief (met uitsluiting van andere schuldeisers) verhaal kan worden genomen. Zo kan voor de [schulden van de nalatenschap](#) exclusief [verhaal](#) worden genomen op de goederen van de nalatenschap (de zogeheten [boedelschuldeisers](#)). Deze schuldeisers behoeven daarbij geen concurrentie te dulden van de [privéschuldeisers](#) van de erfgenamen.

Afstamming/afstammeling Het [versterferrecht](#) kent een [parentelen- of groepenstelsel](#) (art. 4:10 BW). Dat stelsel neemt bij de vererving van een nalatenschap [familierechtelijke betrekkingen](#) tot uitgangspunt. Degenen die de groepen als erfgenamen bevolken, zijn de echtgenoot van de erflater en de [bloedverwanten](#) van de erflater, in opgaande en neergaande lijn. Onder bloedverwant wordt in dit verband verstaan iemand tot wie de erflater in familierechtelijke betrekking stond (art. 4:10 lid 3 BW). Het enkel biologisch verwante kind erft niet krachtens de wet.

Afzullegaat is een aanvullend legaat dat een met het [opzullegaat](#) vergelijkbare doelstelling heeft: vrijstelling- en tariefoptimalisatie. Met het afzullegaat wordt getracht te bereiken dat de erfrechtelijke verkrijging van de langstlevende en die van de andere erfgenamen tegen hetzelfde marginale tarief worden belast. Het afzullegaat gaat dus niet alleen over het optimaal gebruikmaken van de vrijstelling van de langstlevende (zoals bij het opzullegaat gebeurt), maar ook over een optimale spreiding tussen de erfrechtelijke verkrijgers, te weten de langstlevende en de kinderen.

Afwikkelingsbewind Het afwikkelingsbewind is een van de verschijningsvormen van [testamenteir bewind](#). Bij een afwikkelingsbewind is de [nalatenschap](#) in een [uiterste wilsbeschikking](#) onder [bewind](#) gesteld. De erflater heeft in deze wilsbeschikking tevens de bevoegdheden en de verplichtingen van de [bewindvoerder](#) nader geregeld (art. 4:171 BW). Door de [executeur](#) bijvoorbeeld tevens de bevoegdheden van een bewindvoerder toe te kennen, kan de figuur van de executeur/afwikkelingsbewindvoerder gecreëerd worden. De afwikkelingsbewindvoerder krijgt dan bijvoorbeeld de taak of last om de nalatenschap zelfstandig op een bepaalde wijze te verdelen.

Akte van overlijden Een akte van overlijden bewijst ten aanzien van een ieder dat op de plaats, de dag en het uur, in de akte vermeld, de daarin genoemde persoon is overleden of, indien de akte krachtens art. 1:19f lid 2 BW is opgemaakt, dat het lijk van de daarin genoemde persoon op de plaats, de dag en het uur, in de akte vermeld, is gevonden (art. 1:22 lid 2 BW). Een akte van overlijden wordt opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het overlijden heeft plaatsgevonden (art. 1:19f lid 1 BW).

Tot de aangifte van een overlijden is bevoegd degene die daarvan uit eigen wetenschap kennis draagt (art. 1:19h lid 1 BW). In de praktijk doet veelal de begrafenisondernemer aangifte van het overlijden. Zo bepaalt art. 1:19h lid 2 BW dat binnen de in de Wet op de lijkbezorging gestelde termijn voor de begraafing of crematie

de persoon die in de lijkbezorging voorziet, door een in art. 1:19h lid 1 BW bedoelde persoon kan worden gemachtigd tot het doen van de aangifte.

Algemeenheid van goederen Een verzameling van goederen met een bepaalde samenhang, zoals een onderneming of een nalatenschap. Aan de kwalificatie 'algemeenheid van goederen' zijn geen bijzondere rechtsgevolgen verbonden.

Allograaf Ook bij een onderhandse (niet-notariële) akte kan een uiterste wil door de testateur worden opgemaakt (art. 4:95 BW). Deze onderhandse akte dient vervolgens bij een notaris in bewaring gegeven te worden (depot-testament). Een dergelijke onderhandse akte kan voor de testateur door een ander geschreven worden. In dat geval kan het stuk als allograaf aangeduid worden. Is sprake van een allograaf en bestaat de uiterste wil uit meer dan één bladzijde, dan moet - op straffe van vernietigbaarheid - iedere bladzijde zijn genummerd en door de handtekening van de testateur gewaarmerkt zijn (art. 4:95 lid 2 BW).

Andere wettelijke rechten De testeervrijheid van de testateur is niet onbeperkt. Bepaalde wettelijke rechten worden in Boek 4 BW aan de langstlevende echtgenoot en kinderen van de erflater dwingendrechtelijk toegekend. Bij [uiterste wil](#) kan aan de andere wettelijke rechten of het geldend maken daarvan geen afbreuk worden gedaan. De andere wettelijke rechten beogen in een verzorgingsbehoefte te voorzien, indien en voor zover daaraan door de testateur afbreuk zou zijn gedaan (bijvoorbeeld door [onterving](#) van de langstlevende echtgenoot of door een (te) groot deel van de nalatenschap door middel van een erfstelling en/of een legaat aan anderen dan de langstlevende echtgenoot te laten toekomen). Deze andere wettelijke rechten hebben een alimentair karakter (nooderfrecht). Deze rechten zijn in zoverre andere wettelijke rechten dat zij naast de [legitieme portie](#) van de afstammelingen van de erflater bestaan. De andere wettelijke rechten zijn alle geregeld in afdeling 2 van titel 3 van Boek 4 BW (art. 4:28 e.v. BW), meteen na de regeling van de [wettelijke verdeling van de nalatenschap](#).

Ascendenten [Bloedverwanten](#) in de rechte opgaande lijn, zoals ouders en grootouders van de erflater, worden ascendenten genoemd.

Beheersexecuteur De beheersexecuteur is een [executeur](#) als bedoeld in art. 4:144 lid 1 BW. Hij is degene die bij [uiterste wilsbeschikking](#) door de erflater is aangewezen om de goederen van zijn nalatenschap te beheren en de opeisbare schulden van de nalatenschap te voldoen (art. 4:142 en 4:144 BW).

Behuwdkind De wettelijke aanduiding voor een schoonzoon of schoondochter. De term komt voor in art. 4:36 BW ([salaire différé](#) ofwel uitgesteld loon).

Belastingrente Indien met betrekking tot de erfbelasting een belastingaanslag met een door de belastingplichtige te betalen bedrag aan erfbelasting wordt vastgesteld, wordt met betrekking tot die belastingaanslag belastingrente in rekening gebracht (art. 30g AWR). De belastingplichtige betaalt dan niet alleen de erfbelasting maar ook de belastingrente daarover. De belastingrente bedraagt 4%. Deze wordt berekend over het tijdvak dat aanvangt 8 maanden na het overlijden en dat eindigt zes weken na de datum van de

aanslag. Gaat het echter om een overlijden op of na 1 januari 2017 tot en met 31 december 2020, dan werd door de Belastingdienst vanwege achterstanden in de verwerking van aangiften erfbelasting tijdelijk geen belastingrente berekend. Omdat inmiddels het normale verwerkingsritme van de aangiften erfbelasting inmiddels weer bereikt is wordt er voor overlijdens vanaf 1 januari 2021 belastingrente berekend, zo heeft de Belastingdienst gemeld. Er hoeft voortaan géén belastingrente meer te worden betaald als de aangifte binnen 8 maanden na de overlijdensdatum bij de Belastingdienst binnen is en in één keer goed is ingediend. De Belastingdienst berekent ook geen belastingrente meer als er binnen die 8 maanden een voorlopige aanslag erfbelasting is aangevraagd.

BEM-clausule BEM staat voor Belegging Erfenis en andere gelden Minderjarigen. Met een BEM-clausule kan een minderjarige niet aan de tegoeden op zijn bank- of spaarrekening komen. Ook ouders mogen geen geld opnemen van deze rekening. Alleen met toestemming van de kantonrechter kunnen ouders geld daarvan opnemen, bijvoorbeeld om een dure medische behandeling van een kind te betalen. Zodra het kind 18 jaar wordt, vervalt de clausule.

Beneficiaire aanvaarding van de nalatenschap Een erfgenaam kan de nalatenschap [zuiver aanvaarden](#) of onder voorrecht van boedelbeschrijving (art. 4:190 lid 1 BW). De laatste vorm van aanvaarding van de nalatenschap wordt ook wel beneficiaire aanvaarding genoemd. De betekenis daarvan is dat de erfgenaam wél aansprakelijk is voor de schulden van de nalatenschap, maar dat die aansprakelijkheid in omvang wordt begrensd door de waarde van het aandeel van de erfgenaam in de goederen van de nalatenschap (het saldo van activa en passiva). De erfgenaam die de nalatenschap beneficiair aanvaard heeft, is niet aansprakelijk voor de schulden van de nalatenschap met zijn eigen vermogen (vgl. art. 4:184 lid 2 onder a BW).

Bestaanseis Om te kunnen erven, dient een erfgenaam te bestaan ten tijde van het openvallen van de nalatenschap (art. 4:9 BW). Een uitzondering wordt daarop gemaakt voor het ongeborn kind (art. 1:2 BW). Ook kent het testamentaire erfrecht uitzonderingen op de bestaanseis (art. 4:56 BW), waardoor onder bepaalde voorwaarden ook ongebornen testamentair bedacht kunnen worden. De bestaanseis geldt alleen voor [makingen](#) (erfstellingen en legaten), niet voor een [testamentaire last](#).

Betalingsregeling Wegens gewichtige redenen kan op verzoek van de schuldenaar door de rechtbank bepaald worden dat een schuld uit hoofde van Boek 4 BW dan wel een schuld in verband met de verdeling van de nalatenschap uit hoofde van titel 7 van Boek 3 BW eerst na verloop van zekere tijd wordt betaald, al dan niet in termijnen en zo nodig met een door de rechtbank goedgekeurde zekerheid voor de voldoening van hoofdsom en rente (art. 4:5 BW).

Bewind De erflater kan bij [uiterste wilsbeschikking](#) een testamentair bewind instellen over een of meer door hem nagelaten of vermaakte goederen en een bewindvoerder benoemen (art. 4:152 e.v. BW). Drie verschillende bewindsvormen kunnen daarbij onderscheiden worden. De rechtsgevolgen (waarbij te denken valt aan de bevoegdheden van de bewindvoerder en het einde van het bewind) verschillen bij deze drie bewindsvormen. We onderscheiden: (i) het [beschermingsbewind](#) dat in het belang van de rechthebbende is

ingesteld, (ii) het gemeenschappelijkbelangbewind dat in een gemeenschappelijk belang is ingesteld (een voorbeeld daarvan is het [afwikkelingsbewind](#)) en (iii) het [conflictbewind](#) dat is ingesteld in het belang van een ander dan de rechthebbende. Uit deze onderverdeling blijkt dat de strekking van het bewind – in wiens belang is het bewind ingesteld? – daarvoor bepalend is. In art. 4:155 BW worden enkele vermoedens geformuleerd indien niet aanstonds duidelijk is wat de strekking is van het bewind.

Beschermingsbewind Het beschermingsbewind is een van de verschijningsvormen van een [testamenteir bewind](#). Het bewind is in dit geval door de erflater ingesteld in het belang van de rechthebbende. Te denken valt daarbij aan een erfrechtelijke verkrijging van een minderjarige of een volwassene die tot een zekere leeftijd of vanwege drank- of drugsmisbruik begeleiding door een bewindvoerder wordt geboden bij het beheer van zijn vermogen.

Bewindvoerder Degene die het [bewind](#) voert over de onder bewind gestelde goederen, wordt bewindvoerder genoemd. De erflater kan bij [uiterste wilsbeschikking](#) een bewindvoerder benoemen. Ontbreekt een benoeming van een bewindvoerder in de uiterste wilsbeschikking, dan kan de kantonrechter een bewindvoerder benoemen (art. 4:157 BW).

Bezwaarde [Makingen](#) (waaronder erfstellingen en legaten worden begrepen) kunnen onder voorwaarden worden gemaakt. Een erfgenaam (of [legataris](#)) verkrijgt dan een erfdeel (of een of meer goederen) onder ontbindende voorwaarde (de bezwaarde) en een andere erfgenaam (of legataris) verkrijgt dat erfdeel (of dat goed) onder opschortende voorwaarde (de [verwachter](#)). Die voorwaarde houdt dan (onder meer) in dat de verwachter de bezwaarde overleeft. Het begrip ‘bezwaarde’ komt in art. 4:141 BW voor, in welke bepaling in feite een soort van definitie van een [tweetrapsmaking](#) wordt gegeven.

Bloedverwantschap/bloedverwant In het [versterferfrecht](#) is het onderscheid tussen bloedverwanten en [aanverwanten](#) van belang. Behoudens de langstlevende echtgenoot of geregistreerde partner erven volgens het versterferrecht alleen de bloedverwanten van de [erflater](#) (art. 4:10 j° art. 4:8 BW). De langstlevende echtgenoot of geregistreerde partner is geen bloedverwant van de erflater, maar erft wel volgens het versterferrecht (art. 4:10 lid 1 onder a BW).

Onderscheid moet worden gemaakt tussen biologische en juridische bloedverwantschap. Alleen zij die tot de erflater in een [familierechtelijke betrekking](#) stonden, worden tot de bloedverwanten gerekend (art. 4:10 lid 3 BW). Met deze aanduiding ‘familierechtelijke betrekking’ wordt aangegeven dat er in juridische zin sprake dient te zijn van bloedverwantschap. Een kind, zijn ouders en hun bloedverwanten staan in een familierechtelijke betrekking tot elkaar. Veelal valt juridische bloedverwantschap samen met biologische bloedverwantschap, maar dat hoeft niet steeds het geval te zijn. Bij [adoptie](#) is bijvoorbeeld geen sprake van biologische verwantschap, maar wel van juridische verwantschap (art. 1:229 lid 1 BW). Een onderverdeling binnen de bloedverwanten vindt plaats naar de [graad van bloedverwantschap](#).

Boedel/boedelafwikkeling Boedel is een synoniem voor [nalatenschap](#).

Boedelberedderaar Deze term werd nog onder het oude erfrecht gehanteerd. Een boedelberedderaar is gelijk te stellen met de [beheersexecuteur](#) naar huidig erfrecht (vgl. art. 4:144 lid 1 BW), tenzij anderszins uit het testament blijkt en aan de [executeur](#) door de erflater meer bevoegdheden zijn toegekend.

Boedelbeschrijving In bepaalde gevallen wordt in Boek 4 BW voorgeschreven dat een boedelbeschrijving kan worden opgemaakt. Genoemd kunnen worden de volgende gevallen: (i) bij de [wettelijke verdeling](#) van de nalatenschap (art. 4:16 lid 1 BW), (ii) door de [executeur](#) (art. 4:146 lid 2 BW) en (iii) door de [vereffenaar](#) (art. 4:211 lid 3 BW). Ook dient (iv) op vordering van een deelgenoot (ofwel erfgenaam) een verdeling van een [gemeenschap](#) (ofwel nalatenschap) met een boedelbeschrijving aan te vangen (art. 3:194 lid 1 BW). De boedelbeschrijving bevat een opgave en waardering van de goederen en schulden van de nalatenschap. Bijzondere regels zijn voor de boedelbeschrijving opgenomen in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) (art. 673 t/m 676 Rv). Een boedelbeschrijving kan onderhands worden opgemaakt of bij notariële akte.

Boedelmenging Als gevolg van het huwelijk en de invoering van de wettelijke gemeenschap tijdens het huwelijk vloeien - veelal ongelijke - vermogens van de echtgenoten ineen. De Hoge Raad is van oordeel dat de boedelmenging die optreedt door de vorming van een wettelijke gemeenschap geen bevoordeling en dus ook geen schenking oplevert (HR 17 maart 1971, NJ 1972/136). De daarvoor gegeven motivering is dat geen sprake is van een "op een bepaald ogenblik voltooide eenzijdige waardeverschuiving". Immers, zelfs op het sterfbed kan in theorie de minder vermogende nog de loterij winnen, waardoor de vermogensverhoudingen ineens heel anders komen te liggen.

Boedelnotaris De boedelnotaris is een notaris die met de afwikkeling van de nalatenschap is belast. Hij voert de regie daarvan. Tot zijn taken kunnen onder meer worden gerekend: informatieverzorging over de afwikkeling van de nalatenschap, het verzorgen van het geldverkeer en de aangifte voor de erfbelasting, een bemiddelende rol tussen de erfgenamen e.d. De boedelnotaris kan worden aangewezen door de [executeur](#) (art. 4:146 lid 1 BW) of op verzoek van een erfgenaam bij een beneficiair aanvaarde nalatenschap (art. 4:197 lid 1 BW). De kantonrechter kan in dat geval evenwel op verzoek van een meerderheid van de erfgenamen of door een of meer erfgenamen die samen voor meer dan helft gerechtigd zijn tot de nalatenschap een andere notaris als boedelnotaris aanwijzen (art. 4:197 lid 2 BW). Ook in andere gevallen neemt men aan dat de meerderheid van de erfgenamen bevoegd is om een (andere) boedelnotaris aan te wijzen.

Boedelregister De griffier van iedere rechtbank houdt een openbaar boedelregister aan (art. 4:186 BW). In dit register worden krachtens wettelijk voorschrift feiten ingeschreven die voor de rechtstoestand van opengevallen nalatenschappen van belang zijn. Te denken valt daarbij aan de (beneficiaire) aanvaarding van de nalatenschap of de verwerping daarvan, gegevens van de boedelnotaris e.d. Via het boedelregister kan men niet kennisnemen van de boedelbeschrijving. Ook is uit het boedelregister niet kenbaar of een [executeur](#) is benoemd en of een [testamenteir bewind](#) is ingesteld.

Cautio Socini Met deze term wordt bedoeld op strafsancties in testamenten. Nietig (en dus ongeldig) zijn de strafsancties die personen belemmeren in hun vrijheid om erfrechtelijke bevoegdheden uit te oefenen (art. 4:4 lid 1 BW). Een voorbeeld daarvan is de (ongeldige) bepaling in een testament waarbij een erfgenaam alsnog onterfd wordt als deze een verzoek bij de rechtbank zou indienen om een [testamenteer bewind](#) na verloop van vijf jaren op te heffen (vgl. art. 4:178 lid 2 BW).

Centraal Testamentenregister (CTR) Door raadpleging van het Centraal Testamentenregister, dat wordt beheerd door de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) te Den Haag, kan worden nagegaan of de erflater een testament heeft opgemaakt. In het CTR wordt uitsluitend geregistreerd wie een testament heeft opgemaakt, op welke datum en bij welke notaris. Over de inhoud van het testament is niets bekend bij het CTR. Iedere notaris kan namens de erfgenamen het CTR raadplegen. Ook particulieren kunnen dat zelf doen door het indienen van een aanvraag daartoe. Een formulier daarvoor is te downloaden via www.notaris.nl. Slechts met betrekking tot overleden personen kan een aanvraag tot inzage worden gedaan. Om die reden dient de aanvraag voorzien te worden van een kopie van het uittreksel uit het overlijdensregister, dat ook wel de [akte van overlijden](#) wordt genoemd. Aan de aanvraag bij het CTR zijn geen kosten verbonden.

Codicil Een onderhands, door de erflater geheel met de hand geschreven, gedagtekend en ondertekend stuk met behulp waarvan slechts een beperkt aantal [uiterste wilsbeschikkingen](#) kunnen worden gemaakt (art. 4:97 BW). Het gaat dan onder meer om [legaten](#) van kleren, lijfstoebehoren en bepaalde lijfsieraden en legaten van bepaalde tot de inboedel behorende zaken en bepaalde boeken. De goederen moeten voldoende duidelijk zijn aangewezen in het codicil.

Conflictbewind Een conflictbewind is een vorm van [testamenteer bewind](#), ingesteld over de gehele erfrechtelijke verkrijging of over bepaalde nagelaten goederen in het belang van een ander dan de rechthebbende. Te denken valt daarbij aan een [bewind](#) over een recht van vruchtgebruik van een goed, dat is ingesteld om de bloot eigenaar tegenover de vruchtgebruiker te beschermen. Een ander voorbeeld is een conflictbewind bij een [tweetrapsmaking](#) om de relatie tussen de bezwaarde (de erfgenaam of legataris onder ontbindende voorwaarde) en de verwachter (de erfgenaam of legataris onder opschortende voorwaarde) niet te laten verstoren.

Conservatoir beslag Een beslag dat door een schuldeiser wordt gelegd op goederen van de schuldenaar (bijvoorbeeld onroerend goed of tegoeden bij een bank) voorafgaand aan of tijdens een juridische procedure om verhaal voor een vordering van een schuldeiser zeker te stellen. De schuldenaar kan over de beslagen goederen daarna niet meer rechtsgeldig beschikken. Het beslag heeft daarmee een blokkerende werking. Voor het leggen van conservatoir beslag, dat gebeurt door een deurwaarder, is rechterlijk verlof nodig dat wordt verleend indien de schuldeiser summierlijk het bestaan van zijn vordering kan aantonen (art. 702 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv)). Is eenmaal beslag gelegd en meent de beslagene dat dit niet terecht is of dat het beslag hem onnodig hindert, dan kan de beslagene in kort geding om opheffing van het beslag vorderen (art. 705 Rv). Opheffing van het beslag gebeurt ook nadat in opdracht van de beslagene een beslaggarantie door een bank is gesteld.

Bij de beoordeling van een vordering tot opheffing van een conservatoir beslag zal de voorzieningenrechter de wederzijdse belangen van partijen tegen elkaar afwegen. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat een conservatoir beslag naar zijn aard ertoe strekt om te waarborgen dat, indien een vooralsnog niet vaststaande vordering in de hoofdzaak wordt toegewezen, verhaal mogelijk zal zijn. Ook moet in aanmerking worden genomen dat de beslaglegger bij afwijzing van de vordering voor de door het gelegde, onrechtmatige beslag ontstane schade zal kunnen worden aangesproken. Het ligt in de eerste plaats op de weg van degene die opheffing van het conservatoir beslag vordert om summierlijk aannemelijk te maken dat de door de beslaglegger gepretendeerde vordering ondeugdelijk is of dat het conservatoir beslag om andere redenen niet kan worden gerechtvaardigd.

Contractueel erfrecht Testamenten zijn eenzijdige rechtshandelingen van de testateur en kunnen daardoor te allen tijde worden herroepen (art. 4:42 BW). Toch bestaat er behoefte aan erfrecht met 'bindende elementen', zodat een erflater een in beginsel onherroepelijke regeling kan treffen met werking na overlijden. Een voorbeeld daarvan is een [verblijvensbeding](#) van de gemeenschappelijke woning in een samenlevingsovereenkomst. Het beding houdt in dat bij overlijden de langstlevende partner de woning verkrijgt zonder vergoeding van de waarde. Hebben de partners een nagenoeg gelijke leeftijd, dan is geen sprake van een gift. Er is in feite sprake van een kansovereenkomst.

Omdat geen redelijke tegenprestatie vergoed wordt en de wederkerigheid van het beding niet aangemerkt kan worden als een redelijke tegenprestatie, krijgt het verblijvensbeding een bijzondere behandeling in het erfrecht. Het verblijvensbeding wordt aangemerkt als een [quasi-legaat](#) (art. 4:126 lid 2 onder a BW). Aangezien het verblijvensbeding zoveel gelijkenis vertoont met een [legaat](#) en de erflater tijdens zijn leven geen last van het beding ondervindt, wordt het beding behandeld alsof het een legaat is.

Conversie Onder conversie wordt verstaan de mogelijkheid om bepaalde nietige uiterste wilsbeschikkingen om te zetten in geldige.

Commoriëntenregel De regel die inhoudt dat wanneer de volgorde waarin twee of meer personen (die elkaars [erfgenamen](#) zijn) zijn overleden niet kan worden bepaald (bijvoorbeeld als gevolg van een natuurramp of een verkeersongeval), die personen geacht worden gelijktijdig te zijn overleden. In dat geval valt aan de ene persoon geen voordeel uit de [nalatenschap](#) van de andere ten deel (art. 4:2 lid 1 BW). De naam van deze regel is ontleend aan de Benelux-overeenkomst inzake commoriëntes van 29 december 1972.

Curatele Curatele dient ter bescherming van een meerderjarige. Ondercuratelestelling leidt in beginsel tot [handelingsonbekwaamheid](#). Dat is de onmogelijkheid om zelfstandig - de onbekwame bindende - onaantastbare rechtshandelingen te verrichten. In geval van curatele behartigt de curator zowel de vermogensrechtelijke als de niet-vermogensrechtelijke belangen van de onder curatele gestelde (ook wel curandus genoemd). Een meerderjarige kan door de kantonrechter onder curatele worden gesteld, wanneer hij tijdelijk of duurzaam zijn belangen niet behoorlijk waarneemt of zijn veiligheid of die van anderen in gevaar brengt, als gevolg van (a) zijn lichamelijke of geestelijke toestand, dan wel (b) gewoonte van drank- of drugsmisbruik (art. 1:378 BW).

Iemand die onder curatele is gesteld, kan testeren maar heeft daarvoor toestemming van de kantonrechter (art. 4:55 lid 2 BW). Het is de taak van de kantonrechter om te beoordelen of de geestelijke stoornis niet verhindert dat de onder curatele gestelde de gevolgen van het testeren voldoende overziet. Zou de geestelijke stoornis hieraan in de weg staan, dan weigert de kantonrechter zijn toestemming. De notaris behoudt bij het opstellen en passeren van het testament zijn plicht om een wilscontrole uit te voeren, ook al heeft de kantonrechter zijn toestemming gegeven.

Deelgenoot [Gemeenschap](#) bestaat wanneer één of meer goederen toebehoren aan twee of meer personen, deelgenoten genaamd (art. 3:166 lid 1 BW). Iedere deelgenoot heeft een onverdeeld aandeel in de goederen van de gemeenschap. Ook de [nalatenschap](#) is een gemeenschap wanneer twee of meer personen tot de nalatenschap als erfgenaam gerechtigd zijn. Een erfgenaam is in dat geval ook een deelgenoot.

Descendenten [Bloedverwanten](#) in de rechte neergaande lijn, zoals kinderen en kleinkinderen van de erflater, worden descendenten genoemd. Het begrip 'descendenten' is een synoniem van afstammelingen.

Draagplicht Het is mogelijk dat twee of meer schuldenaren jegens een schuldeiser aansprakelijk zijn voor een bepaalde schuld. Vervolgens moet worden bepaald wie voor deze schuld na betaling door een van de schuldenaren draagplichtig is, ofwel voor wiens rekening deze schuld komt. Het kan zijn dat de schuld gelijk verdeeld dient te worden, zodat de ene schuldenaar voor de helft regres (of verhaal) kan nemen op de andere schuldenaar. De draagplicht kan ook ongelijk verdeeld zijn.

Dwingend recht In het privaatrecht zijn veel regels van [regelend \(of aanvullend\) recht](#). Het staat partijen dan vrij om bij overeenkomst van een bepaalde wettelijke regeling af te wijken en een eigen regeling te treffen. Sommige regels zijn evenwel van dwingend recht; partijen mogen daarvan niet afwijken. Te denken valt hierbij aan bepaalde regels van consumentenrecht of arbeidsrecht, die dienen ter bescherming van de zwakkere partij. Dwingend recht bestaat ook in de vorm van vormvoorschriften, waarbij de wetgever op straffe van nietigheid of vernietigbaarheid het naleven van bepaalde vormvoorschriften heeft voorgeschreven.

Ook op het terrein van het erfrecht komt dwingend recht voor. De testateur is in beginsel vrij om een testament te maken met de inhoud die hij wenst ([testeervrijheid](#)). Bepalingen van de testeervrijheid kunnen zijn gelegen in dwingende wetsbepalingen. Een voorbeeld van een dwingende wetsbepaling is te vinden in de wettelijke regeling van de [andere wettelijke rechten](#) van afdeling 2 (andere wettelijke rechten) van titel 3 (Het erfrecht bij versterf van de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en van de kinderen alsmede andere wettelijke rechten) van Boek 4 BW. Volgens art. 4:41 BW kan bij [uiterste wilsbeschikking](#) van het in deze afdeling over de andere wettelijke rechten bepaalde niet worden afgeweken. Een anders geformuleerde dwingende wetsbepaling is te vinden in de wettelijke regeling van de [legitieme portie](#). Art. 4:63 lid 1 BW bepaalt dat de legitieme portie van een [legitimar](#) (en dat is - kort gezegd - een afstammeling van de erflater (art. 4:63 lid 2 BW)) het gedeelte van de waarde van het vermogen van de erflater is, waarop de legitimar in weerwil van [giften](#) en uiterste wilsbeschikkingen van de erflater aanspraak kan maken.

Echtgenoot Een [huwelijk](#) kan worden aangegaan door twee personen van verschillend of van gelijk geslacht (art. 1:30 lid 1 BW). Die personen zijn echtgenoot van elkaar. In titel 6 van Boek 1 BW worden de rechten en verplichtingen van echtgenoten geregeld. Zo zijn echtgenoten volgens art. 1:81 BW elkander getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd. Zij zijn verplicht elkaar het nodige te verschaffen. Echtgenoten zijn jegens elkaar verplicht de tot het gezin behorende minderjarige kinderen te verzorgen en op te voeden en de kosten van die verzorging en opvoeding te dragen (art. 1:82 BW). Duidelijk is dat de wetgever zich alleen inlaat met een regeling van de burgerlijke betrekkingen van het huwelijk, en de beleving van het huwelijk aan de echtgenoten overlaat.

Echtscheiding Echtscheiding maakt een einde aan een [huwelijk](#) en leidt tot ontbinding van de [huwelijksgemeenschap](#) (art. 1:150 e.v. BW). De enige grond voor echtscheiding vormt de duurzame ontwrichting van het huwelijk. Dit is een even objectieve als duurzame grond. Het is niet nodig in rechte te strijden over de oorzaken van de echtscheiding en de schuldvraag.

Echtscheiding betekent ook dat de ex-echtgenoot volgens het [versterferrecht](#) niet langer meer [erfgenaam](#) is van de [erflater](#) (vgl. art. 4:10 lid 1 onder a BW). Na een echtscheiding zullen testamenten mogelijk aangepast dienen te worden. Art. 4:52 BW bepaalt in elk geval dat een uiterste wilsbeschikking ten voordele van degene met wie de erflater op het tijdstip van het maken van de [uiterste wil](#) gehuwd was, vervalt door een daarna ingetreden echtscheiding of [scheiding van tafel en bed](#), tenzij uit de uiterste wil zelf het tegendeel is af te leiden.

Eerbiedigende werking In het [overgangsrecht](#) dat de overgang van de oude wet naar de nieuwe wet regelt, wordt [onmiddellijke werking](#) veelal als uitgangspunt genomen (art. 68a Overgangswet (OW)). De nieuwe wet is meteen van toepassing. Ongewenste gevolgen van onmiddellijke werking kunnen gemitigeerd worden door in bepaalde gevallen van eerbiedigende werking uit te gaan. Zo bewerkstelligt art. 69 OW bijvoorbeeld dat onder de oude wet verkregen vermogensrechten geëerbiedigd worden. Een voorbeeld daarvan is een vorderingsrecht op basis van een [testamentaire last](#) naar oud erfrecht. Naar oud erfrecht kon een [lastbevoordeelde](#) een vorderingsrecht hebben. Naar huidig erfrecht kan dat niet (art. 4:130 lid 1 BW). Dan moet voor de rechtsfiguur van een [legaat](#) gekozen worden (art. 4:117 lid 1 BW). Door de inwerkingtreding van het nieuwe erfrecht wordt als gevolg van de eerbiedigende werking deze vordering aan de lastbevoordeelde niet ontnomen.

Erfbelasting Deze belasting wordt geheven over de waarde van al wat krachtens erfrecht wordt verkregen door het overlijden van iemand die op het moment van overlijden in Nederland woonde (art. 1 onder 1° Successiewet (SW)). De erfbelasting wordt van de verkrijger geheven (art. 36 SW). De erfbelasting gaat uit van een dubbele progressie. De verschuldigde belasting wordt hoger naarmate men in een verder verwijderd verband tot de erflater staat (10%/20% voor de nabijen en 30%/40% voor de overigen) en naarmate er meer wordt verkregen.

Volgens de een is de erfbelasting de meest gehate belasting, aangezien deze als een onrechtvaardige dubbele belasting wordt gezien. Een ander zal de erfbelasting als een zeer sociale belasting aanmerken. De financiële ongelijkheid in onze samenleving wordt namelijk minder groot indien de financiële voorsprong die met een erfenis (of een

schenking) wordt verkregen, kan worden afgeroomd door deze verkrijging met erfbelasting te treffen.

Erfdeel Tot een [nalatenschap](#) zijn gewoonlijk twee of meer [erfgenamen](#) gerechtigd. Het is uiteraard ook mogelijk dat één persoon - een enig of universeel erfgenaam - tot de nalatenschap is gerechtigd. Wanneer twee of meer erfgenamen aantreden, dan kunnen zij voor gelijke (erf)delen tot de nalatenschap gerechtigd zijn of voor ongelijke (erf)delen. Het [versterferrecht](#) van titel 2 (Erfopvolging bij versterf) van Boek 4 BW geeft diverse regels voor de erfdelen. Bij [uiterste wilsbeschikking](#) kan daarvan evenwel worden afgeweken (art. 4:1 lid 2 BW).

Erfgenaam Erfgenaam is degene op wie het vermogen krachtens erfrecht onder algemene titel overgaat. De overgang van het vermogen geschiedt bij wege van erfopvolging. Boek 4 BW maakt een onderscheid tussen versterferfgenamen (in art. 4:10 BW bij wet aangewezen) en de testamentair erfgenamen (benoemd door de erflater krachtens een erfstelling in het testament (art. 4:115 BW)). Een erfgenaam mag de nalatenschap [verwerpen](#), waardoor hij geacht wordt nooit erfgenaam te zijn geweest. Een erfgenaam heeft ook de keuze de nalatenschap zuiver of onder het voorrecht van boedelbeschrijving te [aanvaarden](#).

Erflater Het Nederlands erfrecht regelt de overgang van het vermogen van een overleden persoon op een of meer andere personen, de [erfgenamen](#). De overleden persoon wordt de [erflater](#) genoemd.

Erfopvolging In art. 4:1 lid 1 BW wordt bepaald dat erfopvolging plaats heeft "bij versterf of krachtens uiterste wilsbeschikking". Onder erfopvolging wordt verstaan de overgang van het vermogen van de erflater op een of meer personen, de [erfgenamen](#). Erfopvolging vindt plaats krachtens de wet als de erflater geen testament heeft gemaakt waarbij een of meer erfgenamen zijn benoemd. Is dat wel het geval, dan vindt de erfopvolging - voor zover deze aldus is geregeld - krachtens testament plaats.

Erfstelling Een erfstelling is een uiterste wilsbeschikking waarin de erflater aan een of meer aangewezen personen de gehele nalatenschap of een aandeel daarin nalaat (art. 4:115 BW). Een erfstelling kan luiden: "Ik benoem Florine en Madeleine tot mijn erfgenamen, elk voor de helft van mijn nalatenschap".

Europese erfrechtverklaring De [Europese Erfrechtverordening](#) voorziet in de introductie van een Europese erfrechtverklaring. Met behulp van deze verklaring kan in alle lidstaten het bewijs van de hoedanigheid van erfgenaam geleverd worden. Ook kan deze verklaring gebruikt worden om de bevoegdheden van de executeur aan te tonen. In Nederland is de notaris bevoegd om een Europese erfrechtverklaring af te geven (art. 4:188a BW).

Europese Erfrechtverordening Deze Europese verordening is op 17 augustus 2015 in werking getreden in alle lidstaten van de Europese Unie, met uitzondering van Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk. De Erfrechtverordening geeft verwijzingsregels voor internationaal erfrecht. Te denken valt aan een situatie waarbij vermogen van de nalatenschap in het buitenland aanwezig is of een situatie dat de erflater

in een ander land woont dan zijn nationaliteit. De Erfrechtverordening geeft voor dergelijke internationale gevallen antwoord op onder meer de volgende vragen: (i) welk recht is van toepassing op de erfopvolging, (ii) welke vormvoorschriften dienen nageleefd te worden bij het opmaken van een testament en (iii) welke rechter heeft rechtsmacht om over internationale erfrechtelijke geschillen te oordelen?

Executele Na een overlijden moet de erfenis worden afgewikkeld. Vaak wordt bij testament een [executeur](#) benoemd die deze taak op zich neemt. Deze zakelijke afwikkeling van de nalatenschap door de executeur wordt executele genoemd. De notaris geeft een [verklaring van executele](#) af aan de executeur, waarmee hij bevoegd is om te handelen.

Executeur De executeur is vertrouwenspersoon van de erflater. Hij is degene die bij uiterste wilsbeschikking door de erflater is aangewezen om de goederen van zijn nalatenschap te beheren en de opeisbare schulden van de nalatenschap te voldoen (art. 4:142 en 4:144 BW). Een onderscheid wordt in de praktijk wel gemaakt - zoals te doen gebruikelijk in militaire kringen - met behulp van sterren. Een executeur met één ster is de begrafenis-executeur; hij mag de begrafenis van de erflater met alles erop en eraan verzorgen. De executeur met twee sterren is de beheersexecuteur als bedoeld in art. 4:144 lid 1 BW. Een executeur met drie sterren is degene die ook de nalatenschap mag verdelen. Hij is dan executeur-[afwikkelingsbewindvoerder](#) (art. 4:171 BW).

Familierechtelijke betrekking Met het begrip 'familierechtelijke betrekking' brengt de wetgever tot uitdrukking tussen wie een afstammingsband bestaat. Zo bepaalt art. 1:197 BW dat een kind, zijn ouders en hun [bloedverwanten](#) in familierechtelijke betrekking tot elkaar staan. Het begrip familierechtelijke betrekking speelt een rol bij het [parentelenstelsel](#) (art. 4:10 BW). Zo worden deze groepen uitsluitend bevolkt door degenen die tot de erflater in familierechtelijke betrekking stonden (art. 4:10 lid 3 BW). De wet gaat dus niet uit van de biologische realiteit.

Fideï-commis de residuo Het fideï-commis de residuo de benaming van een rechtsfiguur die onder het oude erfrecht bestond en wettelijk geregeld was. Naar huidig erfrecht kan met behulp van een [voorwaardelijke making](#) dezelfde rechtsfiguur gerealiseerd worden. Gebruik wordt dan gemaakt van de tweetrapsmaking met vervreemdings- en verteringsbevoegdheid (kortweg tweetrapsmaking van het overschot). Dat is een voorwaardelijke making (een erfstelling of een legaat) van erflater A ([insteller](#)) aan B ([bezwaarde](#)) waarover deze geheel kan beschikken, met als ontbindende voorwaarde het in leven zijn (de restanten behoren dus bij zijn dood niet tot de nalatenschap van B), gecombineerd met een daarop aansluitende voorwaardelijke making van het overschot aan C ([verwachter](#)), met als opschortende voorwaarde het overlijden van B. Ook meer dan twee "trappen" zijn mogelijk.

Gebruik en bewoning Het recht van gebruik en het recht van bewoning zijn geregeld in art. 3:226 BW. Het recht van gebruik verleent het recht om een zaak te gebruiken en daarvan vruchten te trekken. Het recht van bewoning geeft de rechthebbende het recht om de aan het recht onderworpen woning met zijn gezin te bewonen. Deze rechten hebben een strikt persoonlijk karakter en kunnen niet worden vervreemd of bezwaard (dat wil zeggen: belast met een beperkt recht zoals hypotheek of pand).

Gemeenschap Een goed dat toebehoort aan twee of meer personen wordt als een gemeenschap (voorheen genaamd mede-eigendom) aangemerkt. Die personen heten dan [deelgenoten](#). Bijzondere regels gelden dan voor gebruik, vervreemding en bezwaring van dergelijke gemeenschappelijke goederen (art. 3:166 e.v. BW). Een zeilboot kan toebehoren aan twee of meer vrienden. Ook een nalatenschap is een gemeenschap indien twee of meer erfgenamen tot de nalatenschap zijn geroepen. Een gemeenschap ontstaat niet als één persoon tot de nalatenschap is gerechtigd (universeel erfgenaam). Gemeenschappen zijn voor [verdeling](#) vatbaar.

De wet maakt in titel 7 (Gemeenschap) van Boek 3 BW een onderscheid tussen een eenvoudige gemeenschap en een bijzondere gemeenschap. De nalatenschap is een bijzondere gemeenschap (art. 3:189 lid 2 BW). In dat geval zijn niet alleen de algemene regels (afdeling 1 van titel 7 van Boek 3 BW) van toepassing maar ook enkele bijzondere regels (afdeling 2 van titel 7 van Boek 3 BW). Deze bijzondere regels hebben betrekking op de beschikkingsbevoegdheid van de deelgenoten en de verdeling van de gemeenschap, en hangen samen met het feit dat een bijzondere gemeenschap een afgescheiden vermogen heeft.

Gerechtelijke vaststelling van ouderschap Indien een kind niet automatisch een juridische vader heeft en als het kind ook niet is erkend, kan een verzoek tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap worden gedaan. Een gerechtelijke vaststelling van het vaderschap is zowel mogelijk ten aanzien van de verwekker als ten aanzien van degene die als levensgezel van de moeder heeft ingestemd met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben. Het laten vaststellen van het ouderschap, heeft tot gevolg dat er een [familierechtelijke betrekking](#) ontstaat tussen ouder en kind. Dit brengt onder meer met zich dat de vader onderhoudsplichtig wordt. Ook deelt het kind mee in de erfenis van de vader. De gerechtelijke vaststelling van het vaderschap kan zelfs nog geschieden na het overlijden van de man.

Het ouderschap van een vrouwelijke partner (de duomoeder) kan overigens ook gerechtelijk vastgesteld worden. In dat geval dient beoordeeld te worden of zij toestemming gaf tot het verwekken van het kind.

Geregistreerd partner(schap) Een geregistreerd partnerschap is een door de wet geregelde samenlevingsvorm tussen twee personen van hetzelfde of van verschillend geslacht met zoveel mogelijk dezelfde rechtsgevolgen als het huwelijk.

Gift Als gift wordt aangemerkt iedere handeling die ertoe strekt dat degene die de handeling verricht, een ander ten koste van eigen vermogen verrijkt (art. 7:186 lid 2 BW). Hiermee is gift een ruimer begrip dan schenking. Alle schenkingen zijn tevens giften, maar niet alle giften zijn schenkingen. Het standaardvoorbeeld van de gift is de verkoop van een goed tegen een te lage prijs.

Graad van bloedverwantschap De wetgever bepaalt: "De graad van bloedverwantschap wordt bepaald door het getal der geboorten, die de bloedverwantschap hebben veroorzaakt" (art. 1:3 lid 1 eerste zin BW). Dat betekent dat de ouders van een persoon eerstegraads [bloedverwanten](#) zijn, de grootouders zijn tweedegraads bloedverwanten en de overgrootouders zijn derdegraads bloedverwanten. Ouders, grootouders en

overgrootouders zijn bloedverwanten in opgaande lijn. Afstammelingen van een persoon zijn bloedverwanten in neergaande lijn.

Broers, zussen, ooms, tantes en (achter)neven en (achter)nichten zijn bloedverwanten in de zijlijn. De graad van bloedverwantschap van bloedverwanten in de zijlijn wordt berekend door van de ene bloedverwant terug te gaan naar de gemeenschappelijke stamouders van beide bloedverwanten. Vervolgens gaat men naar de andere bloedverwant. Het aantal generaties dat passeert, wordt bij elkaar opgeteld. Aldus geldt dat een broer of zus van een persoon een tweedegraads bloedverwant is. De oom van een persoon is een derdegraads bloedverwant en zijn kinderen zijn vierdegraads bloedverwanten. De bloedverwantschap tussen de ene en een andere persoon kan dichterbij of verder verwijderd zijn.

Grosse Een grosse is een gewaarmerkt afschrift van een ambtelijk document, zoals een vonnis of een notariële akte (een testament of een hypotheekakte). Een grosse is bedoeld voor betrokken partijen, aangezien het originele document, een minuut geheten, voor een rechtbank of notaris bestemd is. Een grosse levert een executoriale titel op voor bijvoorbeeld vorderingsrechten die uit een vonnis of een akte blijken.

Halfbroer en -zus Een halfbroer van een persoon is iemand van het mannelijk geslacht die één ouder, maar niet beide, deelt met die persoon. Bij vrouwelijke kinderen spreekt men van een halfzus.

Handelings(on)bevoegdheid Soms gelden beperkingen voor de handelingsbevoegdheid van bepaalde personen, zoals voor de voogd (art. 1:344 t/m 1:357 BW) of de bewindvoerder (art. 1:441 BW). Die beperking kan inhouden dat voor bepaalde handelingen toestemming van de rechthebbende of machtiging van de kantonrechter vereist is.

Handelings(on)bekwaamheid Iedere persoon is in beginsel handelingsbekwaam en heeft daarmee het vermogen om zelfstandig onaantastbare en dus bindende rechtshandelingen (bijvoorbeeld het sluiten van een overeenkomst) te verrichten. Minderjarigen zijn niet handelingsbekwaam, evenals degenen die onder [curatele](#) zijn gesteld. Zij kunnen slechts onaantastbare rechtshandelingen verrichten met toestemming van hun ouder(s) of de curator.

Hereditatis petitio Een erfgenaam heeft de bevoegdheid de goederen van de nalatenschap op te vorderen van derden die deze goederen zonder recht houden (art. 4:183 BW). Die bevoegdheid wordt de *hereditatis petitio* genoemd.

Herroepen van testament De testateur kan te allen tijde zijn eerder gemaakte testament - geheel of ten dele - herroepen, en desgewenst een nieuw testament maken. Voor het herroepen van een testament gelden dezelfde vormvoorschriften als voor het maken daarvan (art. 4:111 BW).

Holograaf Ook bij een onderhandse (niet-notariële) akte kan een uiterste wil worden opgemaakt (art. 4:95 BW). Deze onderhandse akte dient vervolgens bij een notaris in bewaring gegeven te worden (depot-testament). Een dergelijke onderhandse akte kan

geheel door de erflater zelf - met de hand of de computer - zijn geschreven. In dat geval kan het stuk als holograaf aangeduid worden. Is de onderhandse akte door een ander dan de testateur geschreven, dan is sprake van een [allograaf](#).

Huwelijk Een huwelijk is een duurzame levensverbintenis tussen twee personen. De wettelijke regeling van het huwelijk is te vinden in titel 1.5 BW (art. 1:30 e.v. BW). Een huwelijk kan worden aangegaan door twee personen van verschillend of van gelijk geslacht (art. 1:30 lid 1 BW). De wet gaat alleen over het huwelijk in zijn burgerlijke betrekkingen (art. 1:30 lid 2 BW), en dus niet over alle andere mooie en minder mooie aangelegenheden die met de persoonlijke beleving van het huwelijk van doen hebben.

Huwelijksgemeenschap In het huwelijksvermogensrecht wordt een onderscheid gemaakt tussen gemeenschappelijk vermogen en eigen vermogen van de echtgenoten. Een huwelijksvermogensrechtelijke gemeenschap ontstaat als gevolg van de huwelijksvoltrekking, tenzij een overeenkomst van [huwelijksvoorwaarden](#) dat verhindert. Een huwelijksvermogensrechtelijke gemeenschap wordt beheerst door eigen regels, onder meer betreffende het bestuur over de tot de gemeenschap behorende goederen (art. 1:90 en art. 1:97 BW) en betreffende het beheer en de verdeling ná de ontbinding van de huwelijksgemeenschap (afdelingen 3.7.1 en 3.7.2 BW).

Daarnaast kunnen goederen gemeenschappelijk zijn (en niet tot de huwelijksgemeenschap behoren), in welk geval sprake is van een 'eenvoudige gemeenschap' (afdeling 3.7.1 BW) en het aandeel daarin behoort dan tot het eigen vermogen.

Huwelijkse voorwaarden Een overeenkomst van huwelijksvoorwaarden wordt aangegaan tussen (aanstaande) echtgenoten. Ook tijdens huwelijk kunnen huwelijksvoorwaarden aangegaan worden. In de overeenkomst van huwelijksvoorwaarden worden - in afwijking van de wettelijke regeling - de vermogensrechtelijke gevolgen van een huwelijk geregeld en daarmee de rechtsbetrekking tussen de echtgenoten. Bekend zijn de verrekenbedingen. Zo voorziet een periodiek verrekenbeding in een periodieke, veelal jaarlijkse, verrekening van inkomsten in het algemeen of van inkomsten uit arbeid. Jaarlijks ontstaat dan voor de verrekengerechtigde een vordering jegens de andere echtgenoot. Deze vordering dient binnen een bepaalde periode (drie of zes maanden) vastgesteld te worden.

Imputatie is een synoniem voor toerekening. Toerekening vindt onder meer plaats bij de voldoening van geldvorderingen van de kinderen in het kader van de wettelijke verdeling van de nalatenschap (art. 4:17 lid 1 BW), bij het verzorgingsvruchtgebruik (art. 4:30 lid 7 BW), de sommen ineens (art. 4:35 lid 3 BW), het [salaire différé](#) (art. 4:36 lid 2 BW), de legitieme portie (art. 4:70 e.v. BW) en bij de verdeling van de nalatenschap (art. 4:228 BW). In de wettelijke terminologie wordt veelal gesproken over "in mindering brengen" van bijvoorbeeld een betaling, een erfrechtelijke verkrijging, een gift, een sommenverzekering of een bepaalde schuld.

In mindering brengen Deze terminologie is onderdeel van de rekenregels van Boek 4 BW. Zo dient op de verzorgingsbehoefte van de langstlevende echtgenoot in het kader van het [verzorgingsvruchtgebruik](#) in mindering gebracht te worden hetgeen deze echtgenoot

krachtens erfrecht aan goederen uit de nalatenschap had kunnen verkrijgen en hetgeen deze echtgenoot had kunnen verkrijgen uit een sommenverzekering die door het overlijden van de erflater tot uitkering komt (art. 4:30 lid 7 BW). Zie ook art. 4:70 lid 1 BW voor het in mindering brengen van de giften op de [legitieme portie](#), zodat de [legitimaire aanspraak](#) van een [legitimaris](#) resteert. In dit verband wordt ook wel de term 'imputatie' gehanteerd.

Inboedel Van het begrip 'inboedel' wordt in art. 3:5 BW een omschrijving gegeven: inboedel is het geheel van tot huisraad en tot stoffering en meubilering van een woning dienende roerende zaken, met uitzondering van boekerijen en verzamelingen van voorwerpen van kunst, wetenschap of geschiedkundige aard. Naar het begrip 'inboedel' wordt bijvoorbeeld verwezen in art. 4:28 BW (tijdelijk recht van gebruik van woning en inboedel), art. 4:29 BW (verzorgingsvruchtgebruik van woning en inboedel) en art. 4:97 BW (codicil).

Inbreng [Giften](#) worden wel aangemerkt als een voorschot op de erfenis. Door middel van giften kan 'met de warme hand' op de erfopvolging vooruitgelopen worden indien het de bedoeling van de erflater is dat bij de afwikkeling van de nalatenschap rekening wordt gehouden met eerder gedane giften. In dat geval worden giften gedaan onder de verplichting tot inbreng. Bij de verdeling van de nalatenschap wordt in dat geval de waarde van de gift in mindering gebracht op het aandeel van de betrokken erfgenaam (art. 4:233 lid 1 BW).

De regel onder het huidige erfrecht luidt dat giften slechts ingebracht behoeven te worden indien de erflater hetzij bij de gift, hetzij bij de uiterste wilsbeschikking dat heeft voorgeschreven (art. 4:229 lid 1 BW). Een bij de gift opgelegde inbrengverplichting kan bij uiterste wilsbeschikking ongedaan gemaakt worden (art. 4:229 lid 2 BW).

Inferieure making Met deze niet in Boek 4 BW voorkomende term wordt gedoeld op de [makingen](#) (erfstellingen of lasten) die een [legitimaris](#) (afstammeling van de erflater) niet hoeft te aanvaarden en die bij verwerping niet in mindering komen op zijn [legitieme portie](#). Inferieure makingen kunnen aldus straffeloos verworpen worden. Inferieure makingen zijn bijvoorbeeld goederen die onder een voorwaarde, een last of een bewind zijn nagelaten (art. 4:72 onder a en art. 4:73 lid 1 onder a BW). Er zijn ook uitzonderingen op de inferioriteit van makingen in het kader van de bedrijfsopvolging (art. 4:74 BW) of bewind (art. 4:75 BW). In dat geval zal deze (niet-inferieure) making bij verwerping wel in mindering komen op de legitieme portie.

Inkorting Door middel van inkorting wordt ervoor gezorgd dat het [legitimaire tekort](#) (d.i. de geldvordering van de legitimaris uit hoofde van de legitieme portie) ten laste wordt gebracht van de gezamenlijke erfgenamen of de langstlevende echtgenoot (bij de [wettelijke verdeling](#)), en in het geval de nalatenschap ontoereikend is bij de begiftigden (art. 4:87 e.v. BW).

Insluitingsclausule Indien de erflater of schenker niet wil dat de erfrechtelijke verkrijging of gift buiten de huwelijksgemeenschap van de verkrijger valt (hetgeen thans het uitgangspunt is na invoering van de Wet beperking omvang wettelijke gemeenschap van goederen), kan hij een insluitingsclausule maken (art. 1:94 lid 3 sub b BW). In dat geval vallen deze goederen in de gemeenschap.

Insteller [Makingen](#) (erfstellingen en legaten) kunnen onder voorwaarden worden gedaan. Een erfgenaam (of legataris) verkrijgt dan een erfdeel (of een goed) onder ontbindende voorwaarde (de bezwaarde) en een andere erfgenaam (of legataris) verkrijgt dat erfdeel (of dat goed) onder opschortende voorwaarde (de [verwachter](#)). Die voorwaarde houdt dan (onder meer) in dat de verwachter het recht van de bezwaarde overleeft. Degene die een dergelijke making doet, wordt de insteller genoemd.

Intestaaterfrecht Een synoniem van versterferfrecht is intestaaterfrecht.

Invorderingsrente Indien een aanslag erfbelasting niet op tijd wordt betaald, dan is invorderingsrente verschuldigd. De periode waarover invorderingsrente betaald moet worden, begint te lopen op de dag na de uiterste betaaldatum en loopt door tot de dag waarop het verschuldigde bedrag aan de Belastingdienst is voldaan. De invorderingsrente bedraagt 4%, maar deze is om de gevolgen van het coronavirus te verzachten vanaf 23 maart 2020 tot en met 31 december 2021 tijdelijk verlaagd naar 0,01%.

Keuzelegaat Een keuzelegaat is een bepaling in een testament waarin een erflater aan een persoon de bevoegdheid verleent om binnen een bepaalde termijn een keuze te maken uit de nagelaten goederen. Daaraan kan ook de betaling van een vergoeding worden verbonden (keuzelegaat tegen inbreng van de waarde in de nalatenschap). De legataris wordt dan verplicht om een zeker bedrag te vergoeden aan de nalatenschap. Op deze wijze gaat het legaat niet ten koste van de nalatenschap voor de erfgenamen.

KNB De KNB is de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie te Den Haag.

Koude uitsluiting Een overeenkomst van [huwelijkse voorwaarden](#) kan inhouden dat de wettelijke gemeenschap van goederen wordt uitgesloten (koude uitsluiting). Op deze wijze wordt voorkomen dat [boedelmenging](#) ontstaat en dat de goederen die de een verkrijgt tijdens het huwelijk, onder algemene titel worden verkregen door de ander. In dit (laatste) verband wordt wel gesproken van de absorberende werking van de huwelijksgemeenschap.

Last Een (testamentaire) last is een [uiterste wilsbeschikking](#) waarin de erflater aan de gezamenlijke erfgenamen of aan één of meer bepaalde erfgenamen of legatarissen een verplichting oplegt die niet bestaat in de uitvoering van een legaat (art. 4:130 lid 1 BW). Denk bijvoorbeeld aan de verzorging van een huisdier of de betaling van de studiekosten van de kleinkinderen. Degene op wie de last rust, wordt de lastplichtige genoemd. Het verschil met een legaat is daarin gelegen dat een door een last bevoordeelde (in het voorbeeld van zojuist: de kleinkinderen) geen vorderingsrecht op nakoming heeft van die verplichting, en deze dus niet kan opeisen. Als gevolg van de last verkrijgt de erfgenaam of de legataris onder ontbindende voorwaarde. De erfrechtelijke verkrijging kan [vervallen verklaard](#) worden wegens niet-uitvoering van de last (art. 4:131 lid 1 BW).

Lastbevoordeelde Degene die door een (testamentaire) [last](#) wordt bevoordeeld. In dat geval is sprake van een persoonlijke last (ter onderscheiding van een onpersoonlijke last waarbij een lastbevoordeelde niet valt aan te wijzen).

Lastplichtige Degene aan wie een (testamentaire) [last](#) is opgelegd.

Legaat Een legaat is een [uiterste wilsbeschikking](#) waarin de erflater aan een of meer personen een vorderingsrecht toekent (art. 4:117 lid 1 BW). Een legaat kan toezien op goederen en op diensten. Er is sprake van opvolging onder bijzondere titel, zodat aan de legataris (schuldeiser) – anders dan bij erfopvolging onder algemene titel – nog geleverd moet worden. In de notariële praktijk wordt daarvoor de minder juiste term ‘afgifte’ van een legaat gebruikt.

Legaat tegen inbreng Een legaat tegen inbreng is een combinatie van een legaat van een goed en een sublegaat van een geldsom, te betalen door de legataris ten gunste van de nalatenschap.

Legaat vrij van recht In dit geval behoeft door de legataris als gerechtigde geen erfbelasting te worden betaald. Die erfbelasting komt voor rekening van de nalatenschap.

Legataris Degene die op grond van een legaat een vorderingsrecht verkrijgt, wordt legataris genoemd.

Legitieme portie Kinderen – [legitimarissen](#) genoemd – hebben recht op een bepaald gedeelte van de waarde van de nalatenschap van erflater (ook al zijn ze onterfd). Dat gedeelte wordt de legitieme portie genoemd. De legitieme portie wordt in art. 4:63 lid 1 BW als volgt omschreven: “De legitieme portie van een legitimaris is het gedeelte van de waarde van het vermogen van de erflater, waarop de legitimaris in weerwil van giften en uiterste wilsbeschikkingen aanspraak kan maken.” De legitieme portie beperkt de testeervrijheid van erflater. De legitimaris heeft overigens slechts een schadevergoedingsaanspraak, zodat de erflater in goederenrechtelijke zin niet beperkt wordt in zijn doen en laten in het testament. De aanspraak van de legitimaris wordt in de [legitieme massa](#) berekend.

Legitimaris Een legitimaris is een afstammeling van de erflater die op grond van de wet als erfgenaam tot zijn nalatenschap wordt geroepen, derhalve de kinderen en in bepaalde gevallen van plaatsvervulling (namelijk bij *vooroverlijden* en [onwaardigheid](#) van de ouder) ook de kleinkinderen (art. 4:63 lid 2 BW). Legitimarissen kunnen aanspraak maken op hun [legitieme portie](#).

Legitieme aanspraak Is eenmaal de [legitieme portie](#) in abstracto berekend, dan dient vervolgens nagegaan te worden wat de legitieme aanspraak van een legitimaris in concreto is. Zo dienen de tijdens het leven van de erflater ontvangen giften in mindering gebracht te worden op de legitieme portie (art. 4:70 lid 1 BW). Hetzelfde geldt voor de erfrechtelijke verkrijgingen door de legitimaris (art. 4:71 BW). Daarna resteert de legitieme aanspraak.

Legitieme massa De legitieme portie van een kind bedraagt de helft van de waarde waarover de [legitieme portie](#) wordt berekend, de zogeheten legitieme massa, gedeeld door het aantal in groep a van art. 4:10 lid 1 BW achtergelaten personen. De legitieme

massa is als volgt samengesteld: (i) de waarde van de goederen van de nalatenschap, vermeerderd met (ii) de waarde van de bij deze berekening in aanmerking te nemen giften, en verminderd met (iii) bepaalde schulden van de nalatenschap (art. 4:65 BW). In aftrek komen uitsluitend de schulden als vermeld in art. 4:7 lid 1 onder a (schulden van de erflater die niet met zijn dood teniet gaan), b (kosten van de lijkbezorging), c (kosten van de vereffening) en f (andere wettelijke rechten) BW.

Legitimair tekort Is een legitimaris onterfd, dan zal zijn legitimaire aanspraak gelijk zijn aan zijn [legitimair tekort](#). Heeft een legitimaris toch enige erfrechtelijke verkrijging ontvangen, dan wordt de legitimaire aanspraak verminderd met hetgeen de legitimaris verkrijgt krachtens erfrecht of 'vrij en onbezwaard' (en dus niet als een [inferieure making](#) kan worden aangemerkt) had kunnen verkrijgen (art. 4:71 e.v. BW). Voor het legitimaire tekort kan verhaal genomen worden op de erfgenamen (en bij de langstlevende echtgenoot in geval van de wettelijke verdeling) dan wel bij een ontoereikende nalatenschap op de begiftigden.

Levenstestament In een levenstestament wordt vastgelegd wie de financiële, medische en persoonlijke zaken zal regelen van een persoon als deze daartoe zelf niet meer in staat is en op welke wijze dat zal dienen te gebeuren. Van een testament is geen sprake, omdat niets ter zake van de dood wordt vastgelegd. Het gaat wel om allerlei aangelegenheden voor de laatste levensfase waarin betrokkene niet meer feitelijk bekwaam is. Een levenstestament wordt veelal door een notaris gedocumenteerd met behulp van een volmacht of een overeenkomst van opdracht, in het bijzonder de overeenkomst van lastgeving (titel 7 van Boek 7 BW).

Lijkbezorging De wijze van lijkbezorging is geregeld in de Wet op de lijkbezorging. Het doel van de wet is te regelen wat er met een lichaam van een overleden persoon moet gebeuren na dood te zijn geboren of na te zijn overleden. In Nederland zijn voor nabestaanden normaal gesproken de begrafenis of de crematie de twee toegestane manieren om ervoor te zorgen dat een dood lichaam geen schade aan de gezondheid van levenden kan toebrengen.

Making Een making is een verzamelbegrip. Onder een making wordt een [erfstelling](#) en een [legaat](#) verstaan. Voor makingen geldt de bestaans eis van art. 4:56 BW en de uitzonderingen daarop bij [tweetrapsmakingen](#).

Making onder tijdsbepaling Bij een making onder tijdsbepaling komt de erfrechtelijke verkrijging voor het intreden van een bepaalde gebeurtenis toe aan de ene erfgenaam/legataris en na het intreden van de gebeurtenis aan een andere erfgenaam/legataris. Van een making onder tijdsbepaling is zeker dat de gebeurtenis zal plaatsvinden, bijvoorbeeld "vijf jaar na mijn overlijden". De wetgever heeft niet veel op met tijdelijke eigendom. Om die reden converteert de wetgever de making onder tijdsbepaling automatisch in een legaat van vruchtgebruik (art. 4:136 BW). In dat geval wordt degene die onder opschortende tijdsbepaling verkrijgt (de laatst geroepene) meteen erfgenaam. Ten laste van deze erfgenaam (bloot-eigenaar) wordt een legaat van vruchtgebruik voor de gestelde tijd gevestigd ten gunste van de eerst geroepene.

Making onder voorwaarde Bij een making onder voorwaarde, bijvoorbeeld op voorwaarde dat een studie met succes wordt afgerond, is het niet zeker dat degene die in tweede instantie verkrijgt ook daadwerkelijk aan bod zal komen. De ene erfgenaam (of legataris) verkrijgt onder ontbindende voorwaarde (de [bezwaarde](#)) en de ander verkrijgt onder opschortende voorwaarde (de [verwachter](#)). In dat geval wordt de eerstgeroepene dus geen vruchtgebruiker, maar zijn de vruchtgebruikbepalingen wel van overeenkomstige toepassing op de relatie tussen de bezwaarde en de verwachter (art. 4:138 lid 2 BW).

Making over de hand Een [tweetrapsmaking](#) wordt ook wel een making over de hand genoemd.

Meerwaardebeding Een meerwaardebeding is de benaming voor een bepaling uit het contractenrecht. Door dit beding overeen te komen, ontstaat een recht om een vergoeding wegens waardevermeerdering te ontvangen als goederen die worden verdeeld binnen een bepaalde periode alsnog aan een derde worden verkocht.

Minuut In de notariële praktijk wordt een onderscheid gemaakt tussen minuut- en originali-akten. De minuutakte blijft onder berusting van de notaris en wordt in zijn protocol (het archief van de notaris met de akten) opgenomen. De originali-akte wordt na het opmaken daarvan aan partijen uitgereikt. De notaris moet het origineel bewaren van alle minuutakten die hij passeert. Dat origineel heet de minuut (afkomstig van het Latijnse woord voor klein, *minuta*) aangezien vroeger de oorspronkelijke notariële akte met kleine letters werd geschreven. Een door de notaris gewaarmerkte integrale kopie van de minuut heet het authentieke afschrift. Vraag dus nooit aan een notaris om een afschrift als je een kopie bedoelt. Dat wordt anders een dure kopie.

Misbruik van omstandigheden Een rechtshandeling is vernietigbaar als deze door misbruik van omstandigheden tot stand is gekomen (art. 3:44 BW). Misbruik van omstandigheden is aanwezig, wanneer iemand die weet of moet begrijpen dat een ander door bijzondere omstandigheden, zoals noodtoestand, afhankelijkheid, lichtzinnigheid, abnormale geestestoestand of onervarenheid, bewogen wordt tot het verrichten van een rechtshandeling, het tot stand komen van die rechtshandeling bevordert, ofschoon hetgeen hij weet of moet begrijpen hem daarvan zou behoren te weerhouden. Het gaat dus om drie vereisten: (i) bijzondere omstandigheden, met een niet-limitatieve opsomming van voorbeelden daarvan, (ii) misbruik dat van de bijzondere omstandigheden gemaakt wordt en (iii) causaal verband tussen de bijzondere omstandigheden en de rechtshandeling.

De relevantie hiervan voor het erfrecht is dat [uiterste wilsbeschikkingen](#) niet vernietigd kunnen worden op grond van misbruik van omstandigheden (art. 4:43 lid 1 BW). De wetgever vreesde een avalanche van rechtszaken waarbij gepoogd zou worden om testamenten op deze grondslag aan te tasten. Het is aan de notaris om op dit terrein als poortwachter te fungeren en zeker te stellen dat de erflater zijn wil zelfstandig, in vrijheid en onafhankelijk heeft gevormd.

Morele verplichting Nakoming van een [natuurlijke verbintenis](#) – een dringende verplichting van moraal en fatsoen – is geen gift. In het kader van de wettelijke regeling betreffende de legitieme portie wordt ook niet als gift aangemerkt: giften aan personen ten aanzien van wie de erflater moreel verplicht was bij te dragen in hun onderhoud tijdens zijn leven of na

zijn dood, voor zover zij als uitvloeisel van die verplichting zijn aan te merken en in overeenstemming waren met het inkomen en het vermogen van de erflater (art. 4:69 lid 1 onder a BW).

Nalatenschap De nalatenschap is het vermogen dat de erflater nalaat, de erfenis.

Natuurlijke verbintenis Een natuurlijke verbintenis is een rechtens niet afdwingbare verbintenis (art. 6:3 lid 1 BW). Nakoming daarvan kan door de schuldeiser niet worden afgedwongen. Een natuurlijke verbintenis bestaat onder meer wanneer iemand jegens een ander een dringende morele verplichting heeft van zodanige aard dat naleving daarvan, ofschoon rechtens niet afdwingbaar, naar maatschappelijke opvattingen als voldoening van een aan die ander toekomende prestatie kan worden aangemerkt (art. 6:3 lid 2 onder b BW). Een voorbeeld daarvan is een morele verzorgingsplicht ingeval geen wettelijke alimentatieplicht bestaat.

Ook in het erfrecht wordt op diverse plaatsen naar het begrip 'natuurlijke verbintenis' verwezen in geval een bijzondere behandeling daarvan is aangewezen (bijvoorbeeld art. 4:30 lid 5 BW, art. 70 lid 3 BW, art. 87 lid 2 BW, art. 4:120 lid 3 BW, art. 4:121 lid 2 BW en art. 4:126 lid 2 onder c BW).

Negatieve nalatenschap Een nalatenschap waarvan de schulden groter zijn dan de waarde van de bezittingen is een negatieve nalatenschap. Een dergelijke nalatenschap zal [verworpen](#) kunnen worden. Het zal niet altijd meteen bekend zijn dat de nalatenschap negatief is. Daarom is het mogelijk en ook verstandig om de nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving te [aanvaarden \(beneficiaire aanvaarding\)](#). Vaak worden negatieve nalatenschappen met het oog op het belang van de schuldeisers vereffend door een door de rechtbank aangewezen [vereffenaar](#).

Nietigheid In het erfrecht worden sommige [uiterste wilsbeschikkingen](#) door nietigheid getroffen. Een voorbeeld daarvan is de uiterste wilsbeschikking waarvan de inhoud in strijd is met de openbare orde of de goede zeden (art. 4:44 BW). Die uiterste wilsbeschikking is ongeldig. Soms zijn uiterste wilsbeschikkingen [vernietigbaar](#), waarop eerst een beroep gedaan moet worden om de ongeldigheid daarvan te realiseren. Te denken valt aan de [verboden makingen](#).

Noodtestament In tijden van oorlog of buitengewone omstandigheden is het niet mogelijk om een testament bij een notaris te maken. In dat geval voorziet Boek 4 BW erin dat noodtestamenten kunnen worden opgemaakt ten overstaan van door de wet aangewezen personen. Voor de vorm en de geldigheid van deze testamenten bevat de wet nadere regels (art. 4:98 e.v. BW).

Onderhoudsplicht In Boek 1 BW komen diverse onderhoudsplichten voor. Met het bestaan van deze wettelijke onderhoudsplichten wordt bijvoorbeeld rekening gehouden bij de toekenning van [sommen ineens](#) ten behoeve van kinderen voor verzorging en opvoeding en levensonderhoud en studie (art. 4:35 lid 2 BW). Deze sommen ineens zijn een onderdeel van de [andere wettelijke rechten](#).

Ongedaanmaking van de wettelijke verdeling Binnen drie maanden na het openvallen van de nalatenschap kan de langstlevende echtgenoot de [wettelijke verdeling](#) van de nalatenschap ongedaan maken (art. 4:18 BW)). Dat geschiedt door een daartoe strekkende verklaring bij notariële akte in het [boedelregister](#) in te laten schrijven. Hierdoor ontstaat een onverdeelde nalatenschap tussen de langstlevende echtgenoot en de kinderen.

Onmiddellijke werking In het overgangsrecht wordt onder onmiddellijke werking verstaan dat de nieuwe wet aanstonds in werking treedt (art. 68a Overgangswet NBW). Op deze hoofdregel van het [overgangsrecht](#) bestaan evenwel diverse uitzonderingen.

Onterving De erflater kan een of meer van de versterferfgenamen onterven (art. 4:1 lid 2 BW)). Dat kan uitdrukkelijk: "Ik onterf mijn zoon Jan" of impliciet doordat een of meer van de versterferfgenamen niet als erfgenaam benoemd worden. De gevolgen van deze varianten van een onterving zijn niet gelijk. Stel dat de erflater twee kinderloze broers Jan en Piet heeft. Hij benoemt alleen Jan tot zijn enige erfgenaam. Dat betekent feitelijk dat Piet onterfd wordt. Indien Jan echter eerder overlijdt, dan erft Piet toch de gehele nalatenschap. Zou Jan tot enige erfgenaam benoemd zijn en Piet zou uitdrukkelijk onterfd zijn, dan komt Piet bij vooroverlijden van Jan niet aan bod. Voor de vererving komen we dan bij de andere groepen terecht (art. 4:10 lid 1 BW). Bij een onterving komt aan een afstammeling van de erflater ([legitimar](#)) een beroep op de [legitieme portie](#) toe. Een kind kan dus wel degelijk onterfd worden, maar deze behoudt altijd een schadevergoedingsaanspraak ter grootte van de legitieme portie op de nalatenschap.

Onwaardigheid In bepaalde in art. 4:3 BW limitatief opgesomde gevallen is een persoon niet bevoegd om voordeel te genieten uit een nalatenschap. In die gevallen heeft een persoon zich jegens de erflater zodanig misdragen dat hij door de wet als "onwaardig" wordt aangemerkt om van de erflater te erven. Het gaat dan om ernstige strafbare feiten die zijn gepleegd. Men zegt ook wel: de bloedige hand erft niet. De onwaardigheid strekt zich uit over iedere hoedanigheid: de onwaardige kan niet erven als [erfgenaam](#), [legitimar](#) of [legataris](#). Onwaardigheid geldt zowel in het erfrecht bij versterf als in het testamentair erfrecht. Onwaardigheid komt te vervallen bij [vergeving](#).

Opeisbaarheid van een geldvordering De opeisbaarheid van een geldvordering geeft het moment aan waarop de schuldeiser nakoming van de schuldenaar kan vorderen. Vóór dat moment kan de schuldeiser niet van de schuldenaar vorderen dat wordt nagekomen. Het moment van opeisbaarheid kan bijvoorbeeld het overlijden van de schuldenaar zijn, zijn faillissement of de toepassing van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, emigratie naar het buitenland of hertrouwen. Soms worden een of meer van deze opeisbaarheidsgronden in de wet vermeld (art. 4:13 lid 3, art. 4:81 BW), maar de wet staat ook bij uiterste wilsbeschikking uitbreiding van de opeisbaarheidsgronden toe (art. 4:13 lid 3, art. 4:82 BW).

Openvallen van de nalatenschap In Boek 4 BW had bepaald kunnen worden dat de nalatenschap openvalt ten tijde van het overlijden van de erflater. Dat is niet gebeurd, omdat er meer gevallen zijn waarin een nalatenschap openvalt. Een nalatenschap valt ook open bij een rechtsvermoeden van overlijden na een vermissing (art. 1:413 BW). De rechtbank kan verklaren dat er een rechtsvermoeden van overlijden bestaat als het bestaan

van de betrokken persoon onzeker is en er een bepaalde tijd is verlopen. Is aan deze vereisten voldaan, dan kunnen belanghebbenden de rechtbank verzoeken dat zij hun zal gelasten de vermiste op te roepen teneinde van zijn in leven zijn te doen blijken. Pas daarna, indien niet blijkt van het in leven zijn van de vermiste, zal de rechtbank verklaren dat er een rechtsvermoeden van overlijden van de vermiste persoon bestaat. Ook dan valt de nalatenschap van de vermiste persoon open.

Opvullegaat Met behulp van een opvullegaat kan de langstlevende partner optimaal gebruik maken van de partnervrijstelling ad ca. € 672.000 (2021) voor de erfbelasting. Met het opvullegaat, dat ten laste van de kinderen komt, kan de langstlevende zijn erfrechtelijke verkrijging aanvullen, zodat per saldo geen erfbelasting over de erfdelen van de kinderen betaald behoeft te worden. Door gebruik te maken van het opvullegaat wordt de erfrechtelijke verkrijging van de kinderen onder het bedrag van de kindvrijstelling ad ca. € 21.000 (2021) gebracht. Het opvullegaat is een aanvullend legaat. Het aanvullend legaat kan ook als [afvullegaat](#) vorm worden gegeven

Ouderlijke boedelverdeling De ouderlijke boedelverdeling is de voorganger van de [wettelijke verdeling](#) van de nalatenschap onder het oude erfrecht (art. 4:1167 BW (oud)). De ouder brengt in dat geval bij uiterste wilsbeschikking een verdeling van de nalatenschap tot stand. Deze verdeling werd toegerekend aan de in de verdeling betrokken deelgenoten. Deelgenoten zijn in de regel de langstlevende en de kinderen. Niettemin zijn wel verschillen aan te wijzen tussen de ouderlijke boedelverdeling en de wettelijke verdeling van de nalatenschap. Bij de ouderlijke boedelverdeling deelt de erflater toe, bij de wettelijke verdeling van de nalatenschap doet de wetgever dat (art. 4:13 BW).

Ouderlijk vruchtgenot Elke ouder die het gezag over zijn kind uitoefent, heeft het vruchtgenot van diens vermogen (art. 1:253l lid 1 BW). Het behelst het recht van de ouder op het saldo van de inkomsten uit het vermogen van het kind en de daaraan verbonden lasten. Een erflater of schenker kan invloed uitoefenen op het ouderlijk vruchtgenot, in die zin dat hij bij uiterste wilsbeschikking of bij de gift kan bepalen dat de ouders van het vermaakte of geschonken vermogen het vruchtgenot niet zullen hebben (art. 1:253m BW).

Overgangsrecht Het overgangsrecht regelt de overgang van een oude naar een nieuwe wet. In de regel heeft de nieuwe wet [onmiddellijke werking](#). Onder omstandigheden is er ruimte om verkregen rechten te eerbiedigen ([eerbiedigende werking](#)).

Overnemingsbeding is een beding met werking bij overlijden waarbij de langstlevende echtgenoot bepaalde goederen voor een bepaald bedrag kan overnemen. Het overnemingsbeding kan een [quasi-legaat](#) zijn als bedoeld in art. 4:126 lid 2 onder b BW indien de vermogensovergang geschiedt zonder redelijke tegenprestatie.

Parentelenstelsel Het parentelenstelsel is een synoniem van *groepenstelsel*. In art. 4:10 BW worden de versterferfgenamen van de erflater in vier groepen ingedeeld. Deze vier groepen erven 'achtereenvolgens', in die zin dat als een erfgenaam in een groep aanwezig is de (versterferfgenamen van de) volgende groepen niet meer aan bod komen.

Plaatsvervulling, erven bij - Een erfgenaam treedt als erfgenaam op uit eigen hoofde op grond van de eigen plaats die de betrokkene in het parentelenstelsel inneemt (bijvoorbeeld als kind van de erflater (art. 4:10 lid 1 onder a BW)). In bepaalde gevallen - zoals bij vooroverlijden of onwaardigheid van de erfgenaam - kan een ander (in dit geval het kleinkind) die plaats innemen (art. 4:12 lid 1 BW). Heeft de vooroverleden of onwaardige erfgenaam, meer kinderen dan erven zij als staak, en dus staaksgewijze (art. 4:12 lid 2 BW).

Prelegaat Een prelegaat is een [legaat](#) dat door de erflater is toegekend aan een erfgenaam, ook wel een legaat bij vooruitmaking genoemd. Er bestaat overigens geen verschil met een gewoon legaat.

Quasi-legaat Quasi-legaten behoren tot het [contractueel erfrecht](#). Het gaat dan om overeenkomsten met werking bij overlijden. Met het sluiten van dergelijke erfrechtelijke overeenkomsten ontstaat een wederzijds bindende afspraak tussen partijen en is herroeping daarvan niet meer mogelijk. In dat opzicht wordt ook afgeweken van de wezenskenmerken van een uiterste wilsbeschikking (art. 4:42 lid 1 BW). Sommige overeenkomsten vertonen echter zoveel gelijkenis met legaten, dat zij als legaten worden behandeld. De erflater heeft van deze overeenkomsten gedurende zijn leven geen hinder. Voorkomen moet worden dat schuldeisers uit hoofde van deze overeenkomsten na het overlijden kunnen voordringen. Daarin voorziet de regeling van de quasi-legaten (art. 4:126 e.v. BW).

Quasi-wettelijke verdeling Bij een quasi-wettelijke verdeling wordt de [wettelijke verdeling](#) van de nalatenschap buiten toepassing verklaard. Dat gebeurt met name om de korte termijn van drie maanden voor de ongedaanmaking van de wettelijke verdeling uit te sluiten (art. 4:18 BW). Hierdoor komen de erfgenamen meteen na het overlijden in een onverdeeldheid terecht. Om te voorkomen dat de langstlevende bij de verdeling van de nalatenschap afhankelijk is van de medewerking van de kinderen krijgt de langstlevende als [executeur](#) en [afwikkelingsbewindvoerder](#) de mogelijkheid de nalatenschap zelfstandig te verdelen alsof sprake is van een wettelijke verdeling. Hiervoor is geen toestemming van de kinderen meer nodig.

Het uitgangspunt van de quasi-wettelijke verdeling is dat de langstlevende alle goederen en schulden van de nalatenschap aan zichzelf kan toedelen. De kinderen krijgen dan een onderbedelingsvordering op de langstlevende waarvan de hoogte overeenkomt met de waarde van hun erfdeel. Via een renteclausule kan in het testament worden bepaald hoe hoog de rente is, die de langstlevende over de geldvorderingen van de kinderen moet voldoen. De langstlevende kan ook besluiten een deel van de nalatenschap te verdelen *alsof* sprake is van een wettelijke verdeling en de overige vermogensbestanddelen direct toedelen aan één of meer kinderen. De regie ligt volledig bij de langstlevende. Over het algemeen bedraagt de termijn waarbinnen de verdeling moet plaatsvinden twee jaar. Anders dan bij de wettelijke verdeling is hiervoor wel een afzonderlijke notariële akte van verdeling nodig.

Rechtshandeling Een rechtshandeling is een handeling waarmee een rechtsgevolg wordt beoogd. Onderscheiden kunnen worden eenzijdige (tot stand gebracht door één persoon) en meezijdige rechtshandelingen (tot stand gebracht door twee of meer personen). Een voorbeeld van een eenzijdige rechtshandeling is het maken van een testament (art. 4:42

BW). Een voorbeeld van een meezijdige rechtshandeling is het sluiten van een overeenkomst (art. 6:213 BW).

Rechtsvermoeden van overlijden De rechtbank kan verklaren dat er een rechtsvermoeden van overlijden bestaat als het bestaan van de betrokken persoon onzeker is en er een bepaalde tijd is verlopen (art. 1:413 BW). Is aan deze vereisten voldaan, dan kunnen belanghebbenden de rechtbank verzoeken dat zij hun zal gelasten de vermiste op te roepen teneinde van zijn in leven zijn te doen blijken. Pas daarna, indien niet blijkt van het in leven zijn van de vermiste, zal de rechtbank verklaren dat er een rechtsvermoeden van overlijden van de vermiste persoon bestaat. Ook dan valt de nalatenschap van de vermiste persoon open.

Regelend recht Van regelend recht (ook wel aanvullend recht genoemd) zijn de rechtsregels die de verhouding tussen partijen regelen voor zover daarover niets anders is bepaald of overeengekomen. Een voorbeeld daarvan is de wettelijke regeling van de rente over de geldvordering die kinderen als gevolg van de wettelijke verdeling van de nalatenschap op de langstlevende echtgenoot verkrijgen (art. 4:13 lid 3 BW). Deze geldvordering wordt - tenzij de erflater, dan wel de echtgenoot en het kind tezamen, anders hebben bepaald (en daarin schuilt de mogelijkheid van afwijking van regelend recht) - vermeerderd met een percentage dat overeenkomt met dat van de wettelijke rente, voor zover dit percentage hoger is dan zes, berekend per jaar vanaf de dag waarop de nalatenschap is opengevallen, bij welke berekening telkens uitsluitend de hoofdsom in aanmerking wordt genomen (art. 4:13 lid 4 BW). Bij een wettelijke rente van 7% bedraagt de verhoging dus 1%. Aangezien de wettelijke rente sedert 1 januari 2015 slechts 2% bedraagt, is de verhoging thans nihil.

De reden dat andere, van de wettelijke regeling afwijkende afspraken over de rente worden gemaakt, is gelegen in *estate planning*. Hierdoor kan de te betalen erfbelasting bij het overlijden van de eerststervende ouder en bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot geoptimaliseerd worden (in welk verband de term 'ventieltechniek' wordt gehanteerd). De toekenning van rente - maximaal zes procent, samengesteld (art. 9 lid 2 SW) - leidt ertoe dat de geldvordering van de kinderen op de langstlevende echtgenoot vrij van erfbelasting wordt verhoogd. Bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot bevindt zich een grotere schuld in de nalatenschap, hetgeen leidt tot minder te betalen erfbelasting. Elk voordeel heeft in dit geval ook zijn nadeel, en wel bij het eerste overlijden. Bij het eerste overlijden geldt dat rentedragende vorderingen meer waard zijn dan renteloze vorderingen. Hierdoor leidt de toekenning van rente aan de kinderen tot een hogere te betalen erfbelasting voor de kinderen. Deze erfbelasting moet door de langstlevende echtgenoot worden voorgesloten (art. 4:13 lid 2 BW), welk voorschot bij het overlijden van de langstlevende echtgenoot wordt verrekend.

Rente In Boek 4 BW wordt op diverse plaatsen een renteregeling gegeven. Soms wordt de rente op een andere wijze aangeduid, zoals met de begrippen 'een percentage' of 'verhoging' (art. 4:13 lid 4, art. 4:19 t/m 4:22, art. 4:84 BW).

Rente (of interest) is de vergoeding voor het ter beschikking stellen van vermogen. Bij enkelvoudige rente wordt alleen rente berekend over de hoofdsom. Bij samengestelde rente wordt niet alleen rente berekend over de hoofdsom, maar ook over de bijgeschreven rente. Er wordt dan rente over rente berekend.

Renteovereenkomst Boek 4 BW staat toe dat bij overeenkomst - in afwijking van art. 4:13 lid 4 BW - afspraken worden gemaakt over de rente die op de geldvorderingen van de kinderen door de langstlevende wordt betaald (art. 4:13 lid 4 BW). Uit art. 1 lid 3 SW blijkt dat deze renteovereenkomsten voor de heffing van de erfbelasting worden gevolgd, en dat deze renteovereenkomsten een ruim bereik kunnen hebben. Op deze wijze kan invloed worden uitgeoefend op de erfbelasting die bij het eerste en tweede overlijden van de ouders voldaan dient te worden.

Retorsie Onder retorsie wordt in het Nederlands internationaal erfrecht een verrekening verstaan, waarbij het nadeel wordt gecompenseerd dat door gerechtigden in een nalatenschap als gevolg van [aanknopingsovermacht](#) wordt geleden. Landen kunnen namelijk verschillende conflict- of verwijzingsregels hanteren voor de vererving van een nalatenschap. Dat kan ertoe leiden dat in het buitenland gelegen goederen op een andere wijze vererven dan het recht van het land dat op de nalatenschap van de erflater van toepassing is bepaalt. Het Nederlandse internationale erfrecht dient zich er noodgedwongen bij neer te leggen dat het andere land zijn eigen IPR kan doorzetten (aanknopingsovermacht of *Näherberechtigung*). Met de komst van de [Europese Erfrechtverordening](#) in augustus 2015 met uniforme conflictregels voor de vererving van nalatenschappen is dit probleem minder groot. Het speelt alleen nog maar in de relatie tot derde landen. Het Nederlands internationaal erfrecht voorziet aldus in een compensatiemogelijkheid voor de benadeelden, retorsie genoemd.

Saisinereg Op grond van de saisinereg treden de erfgenamen van rechtswege (en dus automatisch) in de lusten (activa) en lasten (passiva) van de erflater (art. 4:182 BW). Het vermogen van de erflater gaat krachtens algemene titel over op de erfgenamen. Het is niet nodig om leveringsformaliteiten na te leven. De erfgenamen zetten als het ware de persoon van de overleden in vermogensrechtelijk opzicht voort. In de Franse taal en plastisch uitgedrukt: *le mort saisit le vif* ofwel de dode reikt de levende de hand.

Salaire différé Het [salaire différé](#) of uitgesteld loon behoort tot de [andere wettelijke rechten](#) (art. 4:36 BW). Een kind (en degenen die daaraan gelijk worden gesteld) dat na meerderjarigheid in de huishouding of in de onderneming van zijn ouder (de erflater) onbetaald arbeid heeft verricht, heeft recht op een som ineens ten laste van de erfgenamen en ter hoogte van een billijke vergoeding. Maatstaf voor deze billijke vergoeding is hetgeen als een passende beloning kan worden gezien voor door een willekeurige werknemer verrichte gelijke arbeid.

Scheiding van tafel en bed Scheiding van tafel en bed kan worden verzocht op dezelfde grond (duurzame ontwrichting) en op dezelfde wijze (verzoekschrift) als *echtscheiding* (art. 1:169 lid 1 BW). Deze figuur komt zelden nog voor. Om reden van geloofsovertuiging werd daarvoor voorheen gekozen. Men wil het leven niet meer met elkaar delen, maar echtscheiding is een brug te ver. Scheiden van tafel en bed is dan een soort van tussenoplossing. Deze vorm van scheiden wordt steeds minder gebruikt, omdat Boek 1 BW echtgenoten niet meer verplicht tijdens het huwelijk samen te wonen. Tegenwoordig hebben echtgenoten vaak een meer praktische reden om te gaan scheiden van tafel en bed. Bijvoorbeeld als de financiële situatie het niet toelaat om te scheiden of als

samenwonen niet meer gaat. Als iemand gescheiden is van tafel en bed, dan ben je wettelijk gezien nog gewoon getrouwd. Alleen leef je apart van je partner.

Schenking Een schenking is de overeenkomst om niet, die ertoe strekt dat de ene partij (de schenker) ten koste van eigen vermogen de andere partij (de begiftigde) verrijkt (art. 7:175 BW).

Schulden van de erflater Bij zijn overlijden heeft de erflater veelal onvoldane schulden, welke schulden tot zijn nalatenschap behoren (de lasten van de nalatenschap in tegenstelling tot de lusten (de goederen)). Op grond van de saisineregels treden de erfgenamen van rechtswege (en dus automatisch) in de lusten (activa) en lasten (passiva) van de erflater (art. 4:182 BW), en dienen de erfgenamen deze schulden te voldoen.

Schulden van de nalatenschap Onder de schulden van de nalatenschap vallen niet alleen de [schulden van de erflater](#), maar ook andere schulden die na het overlijden van de erflater ontstaan (art. 4:7 BW). Te noemen zijn de kosten van de lijkbezorging, de kosten van de vereffening, de belastingschulden (de erfbelasting), de kosten van de executele, de schulden uit hoofde van de legaten aan de legatarissen en de schulden uit hoofde van de legitieme portie aan de legitimarissen.

Schuldeiser Een schuldeiser (crediteur) heeft een vordering op een schuldenaar (debiteur), bijvoorbeeld een geldvordering of een vordering tot levering van een goed. Een onderscheid kan nog worden gemaakt tussen een persoonlijk schuldeiser van een erfgenaam en een schuldeiser van de nalatenschap (ook wel genoemd een boedelschuldeiser). Een boedelschuldeiser heeft [verhaal](#) op het gehele nalatenschapsvermogen, terwijl de persoonlijke schuldeiser slechts verhaal heeft op het eigen vermogen van de erfgenaam (waartoe mede behoort het netto-aandeel in de nalatenschap).

Schuldtoerekening Bij de verdeling van de nalatenschap kunnen een of meer van de erfgenamen nog schulden aan de erflater hebben (bijvoorbeeld een schuld uit een lening). Hetgeen een erfgenaam aan de erflater schuldig was, wordt op zijn aandeel in de nalatenschap toegerekend. Er vindt alsdan verrekening plaats van zijn schuld aan de erflater met het erfdeel uit de nalatenschap. Ook kan een mede-erfgenaam verlangen dat bepaalde schulden van een erfgenaam aan deze mede-erfgenaam worden toegerekend aan deze erfgenaam. Het gaat dan slechts om de schulden uit hoofde van de [andere wettelijke rechten](#), de schulden uit hoofde van de [legitieme portie](#) en de schulden uit hoofde van [legaten](#).

Sommen ineens Tot de [andere wettelijke rechten](#) behoren de [sommen ineens](#) ten behoeve van de kinderen van de erflater in verband met (i) de verzorging en opvoeding dan wel levensonderhoud en studie (art. 4:35 BW) en (ii) de billijke vergoeding voor verrichte werkzaamheden (art. 4:36 BW, [salaire différé](#)). Deze sommen ineens kunnen door de somgerechtigden jegens de erfgenamen geldend gemaakt worden.

Sommen ineens-massa De [sommen ineens](#) bedragen ten hoogste de helft van de waarde van de nalatenschap (art. 4:37 lid 4 BW). Onder de waarde van de nalatenschap wordt in

dit verband verstaan: de waarde van de goederen van de nalatenschap, verminderd met de schulden van de nalatenschap vermeld in art. 4:7 lid 1 onder a t/m e BW. De uitkomst van deze berekening wordt de sommen ineens-massa genoemd.

Sommenverzekering De sommenverzekering is de verzekering waarbij het onverschillig is of en in hoeverre met de uitkering schade wordt vergoed. Sommenverzekering is slechts toegelaten bij persoonsverzekering (vgl. art. 7:964 BW), een verzekering die het leven of de gezondheid van een mens betreft (art. 7:925 lid 2 BW). De belangrijkste sommenverzekering is de levensverzekering. De levensverzekering wordt vervolgens in art. 7:975 BW als volgt omschreven: "Levensverzekering is de in verband met het leven of de dood gesloten sommenverzekering met dien verstande dat ongefallenverzekering niet als levensverzekering wordt beschouwd."

Staaksgewijze erven Bij [plaatsvervulling](#) geschiedt het vererven van (een deel van) de nalatenschap als staaft oftewel staaftsgewijst. Als de erflater twee kinderen heeft, waarvan één reeds vooroverleden is en het vooroverleden kind heeft drie kinderen (drie kleinkinderen van de erflater), dan erven deze drie kleinkinderen staaftsgewijst, zodat zij als staaft tezamen gerechtigd zijn tot de helft van de nalatenschap (elk 1/6^e deel). De andere helft van de nalatenschap komt toe aan het nog levende kind.

Stappenplan Met het stappenplan wordt bedoeld op het Stappenplan beoordeling wilsbekwaamheid ten behoeve van de notariële dienstverlening van de KNB. Het stappenplan biedt een toetsingskader aan notarissen die zich in voorkomend geval een oordeel dienen te vormen over de wilsbekwaamheid van een cliënt bij notariële dienstverlening (wilscontrole).

Sterfhuis Het sterfhuis van een overledene is daar waar de overledene zijn laatste woonplaats heeft gehad (art. 1:13 BW). Het begrip 'sterfhuis' is met name van belang voor de relatieve competentie van de rechter in het burgerlijk procesrecht, oftewel welke rechtbank of kantonrechter bevoegd is om van een geschil of een verzoek kennis te nemen.

Stieffamiliegevaar Onder het 'stieffamiliegevaar' wordt verstaan het risico dat nalatenschapsgoederen wegvloeien naar de stieffamilie. De [wettelijke verdeling](#) van de nalatenschap van art. 4:13 e.v. BW werkt ten gunste van de langstlevende echtgenoot. Dat is ook het geval wanneer de langstlevende echtgenoot opnieuw in het huwelijk treedt (of een geregistreerd partnerschap aangaat (art. 4:8 lid 1 BW)) dan wel de eerststervende ouder kinderen uit een eerdere relatie heeft. Hierdoor ontstaat het risico dat goederen van de nalatenschap als gevolg van de wettelijke verdeling via de stiefouder buiten het bereik van de kinderen geraken. Immers, de kinderen erven volgens het versterferfrecht niet van hun stiefouder (vgl. het parentelenstelsel van art. 4:10 lid 1 BW).

Stiefkind Onder een stiefkind wordt in het erfrecht verstaan: een kind van de echtgenoot of geregistreerd partner van de erflater, van welk kind de erflater niet zelf ouder is (art. 4:8 lid 3 BW). Zodanig kind blijft stiefkind, ook nadat het huwelijk of geregistreerd partnerschap is geëindigd.

Sublegaat Bij het toekennen van een legaat kan de erflater bepalen dat een legaat ten laste van een bepaalde persoon komt. Die persoon kan ook een legataris zijn. Een sublegaat is een legaat dat ten laste komt van een legataris. Bijvoorbeeld: de erflater kent ten laste van de erfgenamen een legaat toe aan Florine van € 10.000 en een legaat van € 2.500 aan Madeleine. Ten aanzien van dit laatste legaat heeft de erflater bepaald dat dit ten laste komt van het legaat van Florine. Voor de uitbetaling van haar sublegaat van € 2.500 zal Madeleine zich tot Florine moeten richten.

Tenzij-clausule In testamenten wordt vaak een renteregeling getroffen voor erfrechtelijke geldvorderingen die op de langstlevende ontstaan. Daaraan wordt gebruikelijk een tenzij-clausule toegevoegd. De renteregeling geldt, tenzij de langstlevende echtgenoot tezamen met de kinderen binnen acht maanden na overlijden een andere rente overeenkomen (vgl. art. 1 lid 3 en 4 SW). De effecten van deze renteregeling worden voor de heffing van de erfbelasting gevolgd, zodat door de rentevoet hoog of laag vast te stellen invloed uitgeoefend kan worden op de heffing bij het eerste en tweede overlijden van de ouders.

Testament In Boek 4 BW wordt voor het testament de term *uiterste wil* gehanteerd (art. 4:94 BW). Het testament bevat één of meer [uiterste wilsbeschikkingen](#) (bijvoorbeeld een erfstelling, een legaat of testamentaire last). Het testament moet worden gemaakt bij een notariële akte of bij een aan een notaris in bewaring gegeven onderhandse akte (art. 4:94 BW).

Testamentair bewind De erflater kan bij testament een bewind instellen over de gehele verkrijging van een erfgenaam of legataris of over bepaalde goederen (art. 4:153 e.v. BW). De wet onderscheidt verschillende bewindsvormen met verschillende daaraan verbonden rechtsgevolgen al naar gelang de strekking van het [bewind](#). Te onderscheiden zijn het [beschermingsbewind](#), [conflictbewind](#) en gemeenschappelijkbelangbewind (waaronder het [afwikkelingsbewind](#)).

Testamentair erfrecht Tegenover het versterkerfrecht oftewel het wettelijk erfrecht staat het testamentair erfrecht, zoals dat door de testateur in een testament met één of meer uiterste wilsbeschikkingen is bepaald.

Testamentaire last Zie daarvoor onder [last](#).

Testeervrijheid De testeervrijheid is de vrijheid van de testateur om de inhoud van het [testament](#) zelf te bepalen. Op grond van de testeervrijheid mag de testateur bepalen hoe en aan wie de nalatenschap wordt nagelaten. De testeervrijheid is echter niet onbepaald. Grenzen daaraan worden gesteld door (i) het gesloten stelsel van uiterste wilsbeschikkingen (zoals de erfstelling, het legaat en de last), (ii) de [andere wettelijke rechten](#) en (iii) de [legitieme portie](#).

Tijdelijk woonrecht Het tijdelijk woonrecht behoort tot de [andere wettelijke rechten](#). De langstlevende echtgenoot mag op grond van het tijdelijk woonrecht gedurende een periode van zes maanden na het opvallen van de nalatenschap de echtelijke woning met zijn gezin blijven bewonen en gebruik blijven maken van de inboedel (art. 4:28 BW). De langstlevende echtgenoot kan op het tijdelijk woonrecht een beroep doen als de gehuwde

testateur door uiterste wilsbeschikkingen ten behoeve van anderen de positie van de langstlevende echtgenoot in de knel heeft gebracht.

Tweetrapsmaking De tweetrapsmaking (ook wel genoemd: making over de hand) is een bijzondere voorwaardelijke [makingen](#) (erfstelling of legaat). De tweetrapsmaking kent drie elementen. Ten eerste: een making door de erflater (insteller) onder een ontbindende voorwaarde ten gunste van de bezwaarde (eerste trap). Ten tweede: een making onder een opschortende voorwaarde ten gunste van de verwachter (tweede trap). Ten derde: het overlevingselement, inhoudende dat de verwachter het moment waarop het recht van de bezwaarde eindigt moet overleven. Onder het oude erfrecht stond deze figuur bekend onder de benaming [fidei-commis](#). Onder het huidige erfrecht kan met behulp van voorwaarden hetzelfde resultaat bereikt worden.

Uit eigen hoofde erven Een erfgenaam treedt als erfgenaam op uit eigen hoofde op grond van de eigen plaats die de betrokkene in het parentelenstelsel inneemt (bijvoorbeeld als kind van de erflater (art. 4:10 lid 1 onder a BW) of als ouder van de erflater (art. 4:10 lid 1 onder b BW)). Uit eigen hoofde erven staat tegenover bij [plaatsvervulling](#) erven.

Uiterste wil De uiterste wil is de technische term die in Boek 4 BW wordt gehanteerd voor een testament. Zo bepaalt art. 4:94 BW dat - behoudens de uitzondering van de noodtestamenten - een uiterste wil alleen kan worden gemaakt bij een notariële akte of bij een aan een notaris in bewaring gegeven onderhandse akte.

Uiterste wilsbeschikking Een 'uiterste wilsbeschikking' is een eenzijdige [rechtshandeling](#), waarbij een [erflater](#) een beschikking maakt, die eerst werkt na zijn overlijden en die in Boek 4 BW is geregeld of in de wet als zodanig wordt aangemerkt. Voorbeelden van uiterste wilsbeschikkingen zijn: (i) de [erfstelling](#), (ii) het [legaat](#) en (iii) de [testamentaire last](#). Uiterste wilsbeschikkingen worden opgenomen in een uiterste wil (oftewel [testament](#)).

Uitleg van wilsbeschikkingen Woorden zijn niet altijd duidelijk of hebben "geen duidelijke zin" en dienen dan uitgelegd te worden. Degene die een [testament](#) gemaakt heeft, kan niet meer om een toelichting worden gevraagd. In art. 4:46 BW worden algemene regels gegeven die gelden voor de uitleg van uiterste wilsbeschikkingen. Bij de uitleg dient te worden gelet op (i) de verhoudingen die de uiterste wil kennelijk wenst te regelen, en op (ii) de omstandigheden waaronder de uiterste wil is gemaakt. Indien de uiterste wil geen duidelijke zin heeft, mogen bij de uitleg ook daden of verklaringen die niet in de uiterste wil zelf zijn vevat worden gebruikt.

Uitsluitingsclausule Niet tot een huwelijksgemeenschap behoren na de invoering van de Wet beperking omvang wettelijke gemeenschap van goederen onder meer "krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen goederen" (art. 1:94 lid 2 onder a BW). Tot een huwelijksgemeenschap behoren ook niet "goederen, alsmede de vruchten van die goederen, ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking of bij de gift is bepaald dat zij buiten de gemeenschap vallen" (de zogeheten uitsluitingsclausule). Deze goederen blijven buiten de gemeenschap, ook al zijn echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden overeengekomen dat krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen goederen dan wel de vruchten daarvan in de

gemeenschap vallen (art. 1:94 lid 4 BW). Met deze uitsluitingsclausule kan een erflater of schenker zich beschermen tegen het risico dat hetgeen van hem wordt verkregen, alsnog mede toevalt aan de echtgenoot van de verkrijger, voor zover de echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden zijn overeengekomen dat erfrechtelijke verkrijgingen en giften gemeenschappelijk zijn. De uitsluitingsclausule heeft een dwingendrechtelijk karakter. Echtgenoten kunnen deze clausule niet bij overeenkomst van huwelijkse voorwaarden terzijde stellen.

Soms heeft de erflater of schenker er geen bezwaar tegen dat de erfrechtelijke verkrijging of gift in de gemeenschap valt. Dat wordt anders als de huwelijksgemeenschap wordt ontbonden als gevolg van echtscheiding en de wederhelft aanspraak maakt op de helft van de verkrijging. Om die reden wordt de uitsluitingsclausule in de praktijk uitgebreid door te betalen dat hetgeen verkregen is bij echtscheiding niet betrokken zal worden in enigerlei huwelijksvermogensrechtelijke verrekening.

Verbeuren van aandeel in gemeenschap Art. 3:194 lid 2 BW voorziet in een bijzondere regel dat een [deelgenoot](#) zijn aandeel in een [gemeenschap](#) verbeurt, indien een deelgenoot opzettelijk tot de gemeenschap behorende goederen verzwijgt, zoek maakt of verborgen houdt. De deelgenoot verbeurt zijn aandeel dan aan de andere deelgenoten. Verbeuren betekent dus kwijt raken.

Verblijfsbeding is een beding waarbij met werking bij overlijden bepaalde nalatenschapsgoederen bij de langstlevende echtgenoot verblijven. Het overnemingsbeding kan een [quasi-legaat](#) zijn als bedoeld in art. 4:126 lid 2 onder b BW indien de vermogensovergang geschiedt zonder redelijke tegenprestatie.

Verboden begunstiging / making Het kan voorkomen dat een erfstelling wordt gemaakt ten gunste van iemand van wie de erflater in zekere zin afhankelijk is of die een minder gewenste invloed op de erflater kan uitoefenen (zoals de voogd, beoefenaren van de geestelijke gezondheidszorg, geestelijke verzorgers en de notaris). Deze personen zijn krachtens wetsduiding onbevoegd om voordeel te trekken uit een nalatenschap, bijvoorbeeld door middel van een [erfstelling](#) of een [legaat \(making\)](#). Het betreft een verboden begunstiging of making. Dat deze gevallen van onbevoegdheid in de wet expliciet aangeduid zijn in art. 4:57 e.v. BW, moet gezien worden tegen de achtergrond van het gegeven dat uiterste wilsbeschikkingen die door misbruik van omstandigheden tot stand zijn gekomen niet vernietigbaar zijn (art. 4:43 lid 1 BW). Op een andere wijze wordt dan bescherming geboden. In de gevallen van art. 4:57 e.v. BW is sprake van onbevoegdheid om voordeel te trekken uit een nalatenschap ongeacht of er daadwerkelijk misbruik van omstandigheden is geweest. De strekking van de bepalingen is steeds het voorkomen van een minder wenselijk geachte invloed van bepaalde personen die ten tijde van het testeren in een bijzondere relatie tot de erflater staan.

Verdeling van de nalatenschap Nadat de schulden van de nalatenschap zijn voldaan, kan de verdeling daarvan onder de erfgenamen plaatsvinden. Aan de verdeling dienen alle erfgenamen hun medewerking te verlenen (art. 3:182 BW). Wordt geen overeenstemming over de verdeling bereikt, dan kan de rechter de erfgenamen bindende beslissingen over de wijze van verdeling van de nalatenschap nemen (art. 3:185 BW). Verdeling van de

nalatenschap is niet aan de orde als er slechts één (universeel) erfgenaam is. Bij de wettelijke verdeling van de nalatenschap is reeds verdeeld door de wetgever (art. 4:13 e.v. BW).

Vereffenaar Degene die belast is met de vereffening van de nalatenschap is de vereffenaar. Dat zijn alle erfgenamen bij beneficiaire aanvaarding van de nalatenschap door een of meer erfgenamen. In bepaalde gevallen is het mogelijk een vereffenaar door de rechtbank te laten benoemen (art. 4:203 en 4:204 BW).

Vereffening van de nalatenschap Onder vereffening van de nalatenschap wordt verstaan de afwikkeling van de nalatenschap: het voldoen van de schulden en het innen van vorderingen. Nadat de vereffening is voltooid, kan de verdeling van de nalatenschap plaatsvinden. Bij beneficiaire aanvaarding van de nalatenschap zijn alle erfgenamen vereffenaar (art. 4:195 BW). In bepaalde omstandigheden is het mogelijk dat de rechtbank een vereffenaar benoemt, bijvoorbeeld bij een onbeheerde nalatenschap of als een vereffening in het belang van de schuldeisers dient plaats te vinden (art. 4:203 en art. 4:204 BW).

Vergeving [Onwaardigheid](#) om te erven, komt te vervallen indien de erflater aan de onwaardige op zijn gedraging heeft vergeven (art. 4:3 lid 3 BW). Van de vergeving zal op ondubbelzinnig wijze moeten blijken.

Verhaal nemen Een schuldeiser kan verhaal nemen voor zijn vordering op alle goederen van zijn schuldenaar. Zo nodig kan [conservatoir beslag](#) gelegd worden op goederen van de schuldenaar om verhaal zeker te stellen.

Verjaring(stermijn) In Boek 4 BW zijn diverse verjaringstermijnen opgenomen (zie bijv. art. 4:31 lid 3, art. 4:37 lid 3 BW). Na het verstrijken van een in de wet aangegeven vaste termijn krijgt de schuldenaar de mogelijkheid om zich door middel van een beroep op verjaring te bevrijden van zijn verbintenis. In dat geval is de rechtsvordering – en dat is de actie gericht op nakoming van een vordering of opeising van een goed – verjaard. Titel 11 van Boek 3 BW geeft algemene bepalingen met betrekking tot de verjaring. Te denken valt daarbij aan de lengte van de verjaringstermijnen, het beginpunt van de verjaringstermijnen, de stuitings- en verlengingsgronden. In Boek 4 BW zijn evenwel bijzondere bepalingen opgenomen over bijv. de lengte van de verjaringstermijnen en het aanvangsmoment van de termijnen. De verjaring van de rechtsvordering doet de verbintenis niet van rechtswege (automatisch) tenietgaan en de rechter mag de verjaring niet ambtshalve toepassen. De verbintenis gaat eerst teniet, als de schuldenaar op de verjaring een beroep doet.

Verklaring van erfrecht Een verklaring van erfrecht is een notariële akte waarin een notaris bepaalde feiten over een opengevallen nalatenschap vermeldt, zoals (i) wie de erfgenamen zijn, (ii) of de nalatenschap is aanvaard, (iii) of de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig de wettelijke verdeling en (iv) dat het beheer van de nalatenschap is opgedragen aan een executeur, een bewindvoerder of een vereffenaar (art. 4:188 BW).

Verklaring van executele In de verklaring van executele vermeldt de notaris wie in het testament van de erflater is aangewezen als executeur, of deze zijn benoeming heeft

aanvaard en wat de bevoegdheden van de executeur zijn. Deze verklaring van executele vraagt de executeur aan, nadat hij zijn benoeming heeft aanvaard.

Vermindering van een legaat Indien de nalatenschap niet toereikend is om de schulden uit legaten te voldoen, worden deze verminderd (art. 4:120 lid 2 BW). De erfgenamen die de nalatenschap zuiver hebben aanvaard, blijven ondanks de vermindering van de legaten met hun gehele vermogen aansprakelijk voor voldoening van de schulden uit legaten voor het geheel (art. 4:120 lid 4 BW).

Vermisten / Vermissing Personen waarvan het bestaan onzeker is, worden ook wel vermisten genoemd. De erfgenamen van een vermiste zullen, zeker als de vermissing reeds geruime tijd voortduurt, diens nalatenschap willen afwikkelen als ware de vermiste overleden. De wetgever heeft hiervoor een bijzondere procedure in het leven geroepen (art. 1:413 t/m 1:425 BW). Gewerkt wordt met een [rechtsvermoeden van overlijden](#). De wettelijke regeling voorziet ook in het geval de vermiste in leven blijkt te zijn en terugkeert.

Vernietigbaarheid Rechtshandelingen kunnen vernietigbaar zijn, bijvoorbeeld als gevolg van een [wilsgebrek](#). Een dergelijke rechtshandeling is volkomen geldig, evenwel totdat in of buiten rechte een beroep op de vernietigbaarheid daarvan is gedaan door degene die zich op een wilsgebrek beroept. Na de vernietiging wordt de rechtshandeling geacht immer [nietig](#) te zijn geweest.

Versterferfrecht Het versterferrecht - ook wel het ab intestaat erfrecht genoemd - is het wettelijke erfrecht dat geldt als geen testament is gemaakt door de erflater (art. 4:1 BW). Het versterferrecht heeft geheel eigen, uitgewerkte regels, die zijn opgenomen in titels 2 (Erfopvolging bij versterf) en 3 (Het erfrecht bij versterf van de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot en van de kinderen alsmede andere wettelijke rechten) van Boek 4 BW. Tegenover het versterferrecht staat het testamentair erfrecht, waarin de testeervrijheid van de erflater voorop staat.

Verzoening Scheiding van tafel en bed eindigt door de verzoening van de echtgenoten (art. 1:176 BW). Deze verzoening dient ook in het huwelijksgoederenregister ingeschreven te worden. Als gevolg van de verzoening herleven in zekere zin de gevolgen van het huwelijk, alsof er geen scheiding van tafel en bed had plaatsgehad.

Verzorgingsvruchtgebruik Het verzorgingsvruchtgebruik dat op woning en inboedel (art. 4:29 BW) en eventueel ook op andere goederen van de nalatenschap (art. 4:30 BW) gevestigd kan worden, behoort tot de [andere wettelijke rechten](#). Met het verzorgingsvruchtgebruik wordt beoogd te voorzien in de verzorging van de langstlevende echtgenoot als de erflater dat zou hebben nagelaten. Het verzorgingsvruchtgebruik heeft daarmee een alimentair karakter.

Verval(termijn) In Boek 4 BW zijn diverse vervaltermijnen opgenomen (zie bijv. art. 4:31 lid 2 en 4, art. 4:37 lid 1 BW). Deze vervaltermijnen dienen van [verjaringstermijnen](#) onderscheiden te worden. Vervaltermijnen betreffen het uitoefenen van een bevoegdheid. Door het verstrijken van een bepaalde termijn vervalt de mogelijkheid om een recht uit te oefenen. Door het verstrijken van de vervaltermijn gaat het recht van rechtswege

(automatisch) teniet. De wettelijke bepalingen die betrekking hebben op verjaring (art. 3:306 e.v. BW), zijn niet van toepassing op vervaltermijnen. Een algemene wettelijke regeling van de vervaltermijnen ontbreekt. Wettelijke bepalingen waarbij de uitoefening van een recht op straffe van verval aan een bepaalde termijn wordt gebonden, moeten door de rechter ambtshalve worden toegepast; het is niet nodig dat daarop eerst een beroep wordt gedaan.

Vervallenverklaring van erfrecht Bij niet-nakoming van de [testamentaire last](#) kan vervallenverklaring van de erfrechtelijke verkrijging plaatsvinden door de rechtbank (art. 4:131 lid 1 BW). Een erfgenaam of legataris op wie een [testamentaire last](#) rust, verkrijgt zijn recht onder de ontbindende voorwaarde dat het wegens niet-uitvoering van de last vervallen wordt verklaard. De vervallenverklaring kan door de rechtbank worden uitgesproken op verzoek van elke onmiddellijk bij de vervallenverklaring belanghebbende (art. 4:131 lid 2 BW). Het gaat om een discretionaire bevoegdheid van de rechter; de rechter kan de vervallenverklaring uitspreken, maar zal dat niet hoeven te doen (bijvoorbeeld als deze sanctie disproportioneel zou zijn). Als onmiddellijk belanghebbende bij de vervallenverklaring kunnen worden aangemerkt: de testamentaire erfgenaam wiens erfdeel wordt vergroot door [aanwas](#) (at. 4:48 BW), of degene die alsnog erfgenaam wordt indien het erfdeel van de lastplichtige erfgenaam vervallen wordt verklaard. Ook degene die van de afgifte van een legaat wordt bevrijd waaraan een last is verbonden, kan als een onmiddellijk belanghebbende worden aangemerkt.

De vervallenverklaring leidt ertoe dat de [lastplichtige](#) geen erfgenaam of legataris meer is. Aan de vervallenverklaring is echter geen terugwerkend kracht verbonden (art. 3:38 lid 2 BW). De lastplichtige is voor de vervallenverklaring dus erfgenaam of legataris geweest. Had hij de nalatenschap zuiver aanvaard, dan blijft hij na de vervallenverklaring met zijn gehele vermogen aansprakelijk jegens de schuldeisers van de nalatenschap (art. 4:131 lid 3 BW). Hij heeft dan wel een verhaalsrecht jegens de erfgenamen van hetgeen hij reeds aan de schuldeisers heeft voldaan, of hetgeen hij na de vervallenverklaring alsnog moet voldaan aan de schuldeisers.

Verwachter [Makingen](#) (waaronder erfstellingen en legaten worden begrepen) kunnen onder voorwaarden worden gemaakt. Een erfgenaam (of legataris) verkrijgt dan een erfdeel (of een goed) onder ontbindende voorwaarde (de [bezwaarde](#)) en een andere erfgenaam (of legataris) verkrijgt dat erfdeel (of dat goed) onder opschortende voorwaarde (de verwachter). Die voorwaarde houdt dan (onder meer) in dat de verwachter het recht van de bezwaarde overleeft. Het begrip 'verwachter' komt in art. 4:141 BW voor.

Verwanten Verwanten kunnen zijn [bloedverwanten](#) of [aanverwanten](#).

Verwerpen van de nalatenschap Een [erfgenaam](#) kan de [nalatenschap](#) verwerpen (art. 4:190 lid 1 BW). Hij wordt dan geacht nimmer erfgenaam te zijn geweest. Verwerping geschiedt door het afleggen van een daartoe strekkende verklaring ter griffie van de rechtbank van het [sterfhuis](#). De verklaring wordt in het [boedelregister](#) ingeschreven.

Volkserfrecht Met deze term wordt bedoeld op het erfrecht dat voor de meeste Nederlanders zal gelden, en dat ook in het merendeel van de gevallen volstaat: de [wettelijke verdeling](#) van de nalatenschap (art. 4:13 e.v.).

Voogd/voogdij Voogdij (geregeld in art. 1:280 e.v. BW) is gezag dat over een minderjarig kind wordt uitgeoefend door een ander dan de ouders (de voogd), bijvoorbeeld na het overlijden van één of beide ouders. Voogdij kan ook aan de orde zijn als de ouders het gezag (tijdelijk) niet kunnen uitoefenen. In een testament kan een voogd worden aangewezen. Een alternatief is registratie in het gezagsregister dat een voogd na het overlijden van de ouders het gezag over het kind krijgt. Ten slotte kan een voogd door een rechter worden aangewezen.

Voorkinderen Een voorkind is een kind uit een eerder huwelijk.

Vooroverlijden Bij vooroverlijden overlijdt een kind eerder dan zijn ouder. Dit is van belang om te bepalen wie de erfgenaam(en) is of zijn. Daarvoor is het leerstuk van [plaatsvervulling](#) van belang (art. 4:12 BW).

Voorwaardelijke making Een making (erfstelling of legaat) kan onder een (opschortende of ontbindende) voorwaarde worden gedaan. Een bijzondere verschijningsvorm van een voorwaardelijke making is de [tweetrapsmaking](#).

Vruchtgebruik Vruchtgebruik is een beperkt (van het eigendomsrecht afgeleid) recht dat de vruchtgebruiker het recht geeft om goederen die aan een ander toebehoren (de hoofdgerechtigde of bij zaken: de bloot-eigenaar) te gebruiken en daarvan de vruchten te genieten (art. 3:201 BW). Bij de vestiging van het vruchtgebruik kan bepaald worden dat de vruchtgebruiker het recht heeft de aan het vruchtgebruik onderworpen goederen te vervreemden (art. 3:312 lid 2 BW) en/of te verteren (art. 3:215 BW).

Waarde/waardering Boek 4 BW bevat niet een omschrijving van de in aanmerking te nemen waarde van erflaters vermogen voor bijvoorbeeld de verdeling van de nalatenschap of de berekening van de legitieme portie. Het ontbreekt ook aan uniforme waarderinggrondslagen en -methoden. Niettemin kan gesteld worden dat bij bijvoorbeeld de verdeling van de nalatenschap de beginselen van redelijkheid en billijkheid een belangrijke rol spelen. Deze beginselen zijn onder meer van belang voor de in een verdeling in aanmerking te nemen waarde van de goederen en schulden die in de verdeling betrokken dienen te worden. Deze beginselen verplichten de deelgenoten om niet alleen met de objectieve (verkoop)waarde in het economische verkeer, maar zo nodig ook rekening te houden met alle factoren die de waarde van deze goederen en schulden voor een deelgenoot (mede) kunnen bepalen. Deze in aanmerking te nemen waarde wordt wel de verdelingswaarde genoemd.

Wettelijk erfdeel Met een wettelijk erfdeel wordt veelal bedoeld het erfdeel waar een erfgenaam recht op heeft als er geen testament is. Dit wordt ook wel het 'versterferfdeel' genoemd of het 'kindsdeel'. De term wettelijk erfdeel is echter afkomstig uit het oude erfrecht en had toen een geheel andere betekenis. Onder het oude erfrecht werd met het wettelijk erfdeel de legitieme portie bedoeld. Deze term komt dan nogal eens voor in de zogenaamde langstlevende testamenten (oftewel de ouderlijke boedelverdelingen) die voor 1 januari 2003 zijn gemaakt.

Wettelijke verdeling De wettelijke verdeling van de nalatenschap strekt ertoe de langstlevende echtgenoot na het overlijden van de erflater ongestoord te kunnen laten voortleven (art. 4:13 e.v. BW). De langstlevende echtgenoot verkrijgt daartoe van rechtswege de goederen van de nalatenschap. De voldoening van de schulden van de nalatenschap komt eveneens voor zijn rekening. Ieder van de kinderen verkrijgt van rechtswege een in beginsel niet-opeisbare geldvordering op de langstlevende echtgenoot ter waarde van zijn erfdeel. Deze geldvordering wordt in beginsel eerst na het overlijden van de langstlevende ouder opeisbaar en wordt dan uit de nalatenschap van deze ouder voldaan.

Wilsbekwaamheid Iemand is wilsbekwaam indien hij/zij zelfstandig beslissingen kan nemen en de gevolgen van die beslissingen kan overzien. De notaris heeft tot taak om wilscontrole uit te voeren voordat een testament wordt gepasseerd. Een testament dat is ondertekend door iemand die wilsbekwaam is, is nietig en daarmee niet geldig (art. 3:34 lid 32 BW).

Wilsdelegatie Met wilsdelegatie wordt beoogd de nadere invulling van een [uiterste wilsbeschikking](#) aan een ander over te laten. Het zal mede afhangen van de aard van de betreffende uiterste wilsbeschikking of dat mogelijk is.

Wilsgebreken Een [rechtshandeling](#) lijdt aan een wilsgebrek als de wil van de handelende persoon en zijn verklaring weliswaar overeenstemmen, maar de wil op een onzuivere wijze is gevormd. Deze rechtshandeling is in beginsel geldig, maar wel [vernietigbaar](#). Voorbeelden van wilsgebreken zijn: bedreiging, bedrog of [misbruik van omstandigheden](#) (art. 3:44 BW). De wettelijke regeling van de wilsgebreken geldt in beginsel ook voor uiterste wilsbeschikkingen, maar daarop bestaan enkele uitzonderingen. Zo is een uiterste wilsbeschikking niet vatbaar voor vernietiging op grond van misbruik van omstandigheden (art. 4:43 lid 1 BW).

Wilsrechten Een wilsrecht kan worden omschreven als de bevoegdheid om eenzijdig wijziging in een bepaalde rechtstoestand te brengen. Een bekend voorbeeld van een wilsrecht in het erfrecht is de legitieme portie. Een afstammeling van de erflater kan bij onterving een beroep doen op de legitieme en daarmee in de nalatenschap van de erflater een schadevergoedingsvordering geldend maken, maar hoeft dat niet te doen. Meestal wordt het begrip 'wilsrecht' echter gereserveerd voor de rechten van kinderen bij een wettelijke verdeling van de nalatenschap (art. 4:13 e.v. BW), waarbij de langstlevende automatisch alle goederen verkrijgt en de kinderen vooralsnog slechts een niet-opeisbare geldvordering op de langstlevende ter grootte van hun erfdeel. In dat geval bestaat het gevaar dat de goederen van de nalatenschap na hertrouwen van de langstlevende via een tweede echtgenoot buiten het bereik van de kinderen raken. De kinderen erven immers volgens de wet niet van hun stiefouder. Ter beteugeling van dit '[stieffamiliegevaar](#)' is in Boek 4 BW een bijzondere soort wilsrechten ten behoeve van de kinderen gecreëerd. Die wilsrechten geven de kinderen het recht om van hun (stief)ouder overdracht van nalatenschapsgoederen te verlangen. De waarde van de aldus overgedragen goederen komt in mindering op de geldvordering die de kinderen verkregen op grond van de wettelijke verdeling. Zijn de geldvorderingen van de kinderen op de (stief)ouder niet-opeisbaar, dan geschiedt de overdracht aan het kind onder voorbehoud van het

vruchtgebruik van de goederen, zodat de (stief)ouder ongestoord kan voortleven en het genot van het in bloot-eigendom overgedragen goed behoudt (bloot-eigendomswilsrechten van art. 4:19 en 4:21 BW). Zijn de geldvorderingen op de (stief)ouder opeisbaar geworden, dan geschiedt de overdracht van de goederen aan de kinderen in volle eigendom (vol-eigendomswilsrechten van art. 4:20 en 4:22 BW).

Zaaksvervangning In het erfrecht speelt de rechtsfiguur van zaaksvervangning (ook wel substitutie genoemd) een belangrijke rol. Zaaksvervangning houdt in dat in bepaalde gevallen een goed in een vermogen de plaats kan innemen van een goed dat daaruit is verdwenen. Zo gelden de [wilsrechten](#) bij de [wettelijke verdeling](#) van de nalatenschap (art. 4:19 t/m 4:22 BW) mede voor de goederen die in de plaats zijn gekomen van de goederen waarop initieel de verplichting tot overdracht betrekking had, te weten de goederen die deel hebben uitgemaakt van de nalatenschap of van door het overlijden ontbonden huwelijksgemeenschap (art. 4:24 lid 2 BW). Andere voorbeelden van zaaksvervangning zijn te vinden in art. 4:30 lid 2 BW ([verzorgingsvruchtgebruik](#) van andere goederen dan de woning en de inboedel), art. 4:154 BW (vermogen dat onder [bewind](#) is gesteld) en art. 4:138 j° art. 3:213 BW (bezwaarde vermogen van de eerstgeroepene bij een erfstelling onder voorwaarden).